

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Α΄. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 7ον

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1924

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΗΡΟΣ—Ὀδύσσεια (Η. 82—132) Μεταφρ. Ζ. ΣΙΔΕΡΗΣ

Β. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ—Τολστόη καὶ Ρεϊάν.

Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ—Στῶν ἀπείρων τ' ἀγνωστα. . .

ΑΡΙΣΤΟΣ ΡΩΜΗΣ—Παππάδες καὶ δάσκαλοι.

ΙΩ. ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ—Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐθνικὴ μουσικὴ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ—Μυροφόρα.

Σ. ΔΟΡΗΣ—Χρυσάνθεμα.

ΕΜΜ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ—Μία σελίδα Μακεδονικῆς ζωῆς.

Κ. ΚΟΝΤΑΚΙΩΤΗΣ—Τραγούδι τῆς Βιλιτῶς.

Δ. ΛΑΡΑΣ—Μικρὴ Ἱστορία.

PAUL CLAUDEL—Οἱ Μοῦσες Μεταφρ. Γ. ΒΟΥΛΗΣ.

ΣΥΜΕΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ—Γεώργιος Φουτριδης.

Παράγραφοι, Ἀλληλογραφία κλπ. κλπ.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ»
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ-ΜΟΥΣΙΚΗ-ΘΕΑΤΡΙΚΗ
ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

Συνδρομαί δι' ἕν ἔτος	Ἑσπεριτικοῦ	Δραχ.	30
»	Ἀμερικῆς	Δολλ.	5
»	Ἀγγλίας-Ἀποικιῶν Δίσα		4
»	Γαλλίας	Φρ.	50
»	Δοσιῶν Ἑυρωπ. Κ. αὐτῶν	»	50

ΟΣΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ
ΝΑ ΜΑΣ ΤΟ ΔΗΛΩΟΥΝ

Διὰ πληροφoρίας, Συνδρομὸς κλπ. ἀπευθύνεσθε:
Φιλοτεχνικὸν Ὅμιλον Νέων Σάμος-Βαθῦ-Ἑλλάς.
 διὰ ζητήματα τῆς Συντάξεως
«Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν» » » »

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

- ΜΥΤΙΛΗΝΟΙ — Γεώργ. Θέμελιν
- ΤΗΓΑΝΙ — Ζήνων Διμητριάδης
- ΒΟΥΡΔΙΩΤΕΣ — Γεώργ. Σθεοκίδης
- ΠΑΓΩΝΔΑΣ — Πoθ. Λεκάτης
- ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ — Κ. Λαμπιτάδης-Βούλγαρη 158.
- ΚΕΡΚΥΡΑ — Εὐάγγ. Κατεβαίνης
- ΜΥΤΙΛΗΝΗ — Μαρία Καραϊδάκη
- ΠΑΡΟΣ — Κωνστ. Σπύρου
- ΠΟΡΟΣ — Κωνστ. Καφετζιδάκης

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. κ. Κωνστ. Κωνσταντινίδην, Ἰω. Καρθανάσην, Ν. Καμπούρην, Πυθ. Ζαμπάνην, Χρ. Κωνσταντάραν, Ἀλέξ. Καρύδαν, Δ. Μελαχροινίδην, Κων Ἀμφ. Λουκίδου, Ἐνταῦθα, κ. Γεώργ. Θέμελιν, Διδος Τασίαν Πελεκάνου, Περσεφ. Τσιρίγου, κ. Ἐμμ. Χατζηωάννου, Πλουτ. Μητσόν, Μυτιληνοῦς, κ. Ἀναστ. Δαγκλήν, Νενέδες, Κων Νέναν Πυριόχου, κ. κ. Κ. Λόντον, Κλ. Καφετζιδάκη, Ἀθήνας. Λάβαμε τίς συνδρομῆς σας καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε θερμὰ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον πού δείχνετε στὴ πρόοδο τοῦ Σωματείου μας.

κ. Δημ. Καριώτογλου Ἰωάννινα—Συνδρομή σας ἐτήσια ἐλήφθη καὶ εἴμασθε ὑποχρεωμένοι γὰρ τὰ καλὰ λόγια πού σὰς γράφετε. Πραγματικῶς τὸ περιοδικό μας εἶνε ἕνα μέσον πού δίνει τὴν εὐκαιρία στὸν ἀναγνώστη νὰ σκέπτεται τὴν Πατρίδα καὶ τοὺς φίλους του.

Διδχ Α. Ἐνταῦθα. Σὲ κἀνὲν μέρος τοῦ κόσμου δὲν γίνονται συνδρομηταὶ στὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ οἱ... μπακάλιδες. Γιατὶ τόχα ἐδῶ θη γινόντανε ἐξαίρεση ἀπ' αὐτὸ τὸ σκυλολόι; Στὴ λέξη **μπακάλιδες** δίνουμε κι' ἐμεῖς τὴν πλατεῖα σημασία πού τῆς δίνετε καὶ ἡ ἴδια. Ἀδιανορο ἂν τὸ ἐπάγγελμά του εἶνε ἀλλιώτικο. Πεντα μπακάλιδες εἶνε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ λογαριαζωνται ἀπὸ ἄνθρωπος ἀνωτέρου πολιτισμοῦ καὶ μορφώσεως.

Δ)δα **Ἀέσποιναν Δεαμαντοπούλου**, Καρλόβασι. Τὰ φυλλάδια πού ζητήσατε σὰς τὰ ξανάστείλαμε καὶ ὑποθέτο με πῶς ἔφτασαν ἀσφαλῶς αὐτῇ τῇ φορῇ.

κ. **Ἄρον. Α. Μαντζουλένον**, Ἀθήνας. Εὐριστοῦμε γιὰ τίς εὐχέσ σας. Μακάρι ὅλοι νὰ σέφρονταν σὴν καὶ σὰς καὶ νὰ εὐχονταν μὲ τὸν ἴδιον τρόπο,

κ. **Ἀλέκον Μελαχροινίδην** Μιδάχσικάρην. Πολὺ εὐκόλα ξεχάσατε καὶ πατρίδα καὶ φίλους. Περιμένουμε γράμμα σας.

κ. κ. **Συνδρομητὰς**. Παακαλοῦμε ὅσους δὲν τοὺς χρειάζεται τὸ 3 φυλλάδιο τῆς «Μην. Ἐπιθεωρήσεως» νὰ μὰς τὸ ἐπιστρέψουν ἂν ἔχουν τὴν εὐγενικὴ καλωσύνη.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Ἐκδιδοντα ἀπὸ συντροφία Διευθυντῆς Ράδος Χατζηνάσης. Γραφεία Ἐθνικῆς Ἀρμῆς α.ο. 30, Θεσσαλονίκη.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Μηνιαῖο καλλιτεχνικὸν περιοδικόν. Διευθυντῆς Δ. Γ. Καλογεροπούλου. Χαριλάου Τρικοῦπη 22 Ἀθήναι.

ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ. Μηνιαῖα ἐπιθεωρησις. Ἐκδοτῆς Ρ. Α. Κωστοπούλου, Ἴπποκράτους 83. Ἀθήναι.

Η ΒΙΒΛΑ. Μηνιαῖα λογοτεχνικὴ ἔκδοσις. Διευθυντῆς Μ. Χρέλιος. Μεσολογγί. Ἀπὸ τὸ Γιαννάρη θὰ βγαίνει στὴν Ἀθήνα σὲ μεγάλη καὶ καλλιτεχνικὴ ἔκδοσι.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ. Δεκαπενθήμερος κοινωνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐπιθεωρησις. Διευθυντῆς Λιμῆ. Ρενάτης Πύργος—Ἰλίας.

ΕΛΠΙΣ. Καθημερινὴ ἔφημερίς κυκλοφοροῦσα εἰς 8000 φύλλα. Διευθυντῆς Πίπης Μαρτίνης—Κέρκυρα.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἐξεδοθη τὸ τεῦχος Νοεμβρίου τῆς «**Πεντακοθήκης**» μὲ ὕλην ἐκλεκτὴν καὶ καλλιτεχνικὰς εἰκόνας.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΙΚΡΙΚΙΓΙΑΝΝΗΣ

Ὁ ἰατὸς τῆς πόλεως μας κ. Ἡρακλῆς Κρικιγιάννης ἐπανελθὼν καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὰς ἐργασίας του καὶ δέχεται καθ' ἑκάστην ὥπως καὶ ποῖν ἐν τῇ οἰκίᾳ του κειμένη ἐν τῇ συνοικίᾳ «Κατόωνι» ὀπίσθεν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΤΟ

ΦΙΟΡΟ ΤΟΥ

ΛΕΒΑΝΤΕ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ—ΜΟΥΣΙΚΗ—ΘΕΑΤΡΙΚΗ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΦΙΛΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΝΕΩΝ

ΕΤΟΣ Α'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 7ον

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1924

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(Κεφ. Η.)

Στ' Ἀλκίνου πῆγε τὸ λαμπρὸ παλάτι κι' ὁ Δυσέας,
κι' ὅπως στεκόντανε πολλὰ λογάριζε στὸ νοῦ του,
προτοῦ πατήσει τὴν μπασιά τὴ χαλκοκαμωμένη.
Γιατὶ μιὰ λάμψη χύνονταν σὰ φεγγαριοῦ, σὰν ἥλιου
ἀπ' ὄλο ταψηλόσκεπο τ' Ἀλκίνου τὸ παλάτι 85.
Χέλκιννοι οἱ τοῖχοι πῆγαιναν ἀπ' τὴ μπασιά ὡς στὸ βάθος,
κι' εἶχαν μιὰ ζώνη ἀπὸ γιαλὶ γαλάζο γύρο-γύρο.
Χρυσῆς οἱ πόρτες τὸ ψηλὸ παλάτι μέσα κλειοῦσαν
καὶ σὲ κατόφλι χάλκινο στεκόντανε ἀσημένιοι
οἱ παραστάτες, κι' ἀργυρὸ τάνωφλι εἶταν ἀπάνω, 90.
καὶ τὸ κρικέλι ὀλόχρυσο. Στόνα καὶ στ' ἄλλο μέρος
εἶχε σκυλιὰ ἀπὸ μάλαμα κι' ἀσήμι καμωμένα,
ποὺ τᾶχε φκιάσει ὁ Ἡφαιστος μὲ τὴ σοφίη του τέχνη,
νὰ τοῦ φυλοῦν τᾶρχοντικὸ τ' ἀντριωμένου Ἀλκίνου
κι' ἀθάνατα κι' ἀγέραστα νὰ στέκουν ἐκεῖ πάντα 95.
Γύρο στὸν τοῖχο εἶχε θρονια, στόνα καὶ στ' ἄλλο μέρος,
χτισμένα ἀράδα, ποὺ ἄρχιζαν ἀπ' τὴ μπασιά ὡς τὸ βάθος,
ὄλα στρωμένα μὲ ψιλὰ καλόφαντα σεντόνια,
τεχνίτρες ποὺ τὰ ξέφαναν, κι' ἀπάνω τῶν Φαιάκων
καθόντανε οἱ πρωτάρχοντες καὶ τρώγανε καὶ πίναν,
γιατὶ εἶχαν ὄλα τᾶγαθά. Καὶ σὲ καλοχτισμένες 100.
βάσες, ἀγάλματα χρυσᾶ παιδιῶν εἶταν στημένα
ποὺ μέσ' στὰ χέρια τους δαδιά κρατοῦσαν ἀναμένα,
μ' αὐτὰ στοὺς ὀμοτράπεζους νὰ φέγγουν κάθε νύχτα.
Πενήντα σκλάβες τὸ ψηλὸ παλάτι εἶχε ὅλες ὅλες,
κι' ἄλλες σὲ μύλους ἄλεθαν στάρι ξανθὸ σὰ μῆλο,
κι' ἄλλες πάλε ἔφαινον πανιὰ καὶ κλώθανε στ' ἀδρόαχι, 105.
καθὼς τὰ φύλλα τῆς ψηλῆς τῆς λέφκας καθισμένες
καὶ τόσο τᾶφαιναν χρυστὰ ποὺ λάδι δὲν περνοῦσε.
Κι' ὡς εἶναι ἀπ' ὄλους πιὸ καλοὶ τεχνίτες οἱ Φαιᾶκοι
νὰ κυβερνοῦν στὴ θάλασσα τὰ φτερωτὰ καράβια,
ἔτσι εἶναι κι' οἱ γυναῖκες του στὸν ἀργαλιὸς τεχνίτρες.
Γιατὶ τοὺς χάρισε ἡ θεὰ Παλλάδα αὐτὴ τὴ χάρη, 110
νὰ ξέρουν ὀμορφες δουλιές, περίσσα γνώση νᾶχουν.
Στ' ἀπόξω μέρος τῆς αὐλῆς, κοντὰ στίς πόρτες, εἶχε
μεγάλον κῆπο, τέσσερων στρεμάτων κι' ἓνα φράχτης
γύρο τὸν ἔφραζε παντοῦ. Κι' ἐκεῖ μεγάλα δέντρα
φύτρωναν δροσερά, ἀγλαδιές, ροδιές, μηλιές μὲ μῆλα, 115
συκιές γλυκόκαρπες κι' ἐλιές ἀπάνω στὸν ἀθό τους,
ποὺ δὲν τοὺς ἔλειπε ὁ καρπὸς χειμῶνα καλοκαίρι,
μήτε ποτὲ τὸν ἔχαναν, μόν' ἀπαντα φουσῶντας
ὁ Ζέφυρος, ἄλλον γεννᾷ κι' ἄλλον τὸν ὀρμιάζει.
Μετὰ ἀπ' τᾶχλάδια, ἀγλάδια ἀνθοῦν, μετὰ ἀπ' τὰ μῆλα μῆλα, 120
σῦκο στὸ σῦκο γίνεται σταφύλι στὸ σταφύλι.

Εἶπε κι' ἓνα πολύκαρπο ἀμπέλι φυτεμένο.

* Ἄλλες του λιάστρες ξήραινεν σὲ γῆς στρωμένη ὁ ἥλιος
κι' ἄλλα σταφύλια πού τρυγοῦν κι' ἄλλα πατοῦν ξοπίσω.

Βγάζουν τὴν ἀγουρίδα ἐμπρὸς πού τὸν ἀθό τῆς ρίχνει,
κι' ἄλλων γιαιλίζει ἡ ράγα τους. Καὶ στοὺς στερνοὺς τοὺς ὄργους
λογῆς μὲ τέχνη φύτρωναν πρᾶσες πάντα ἀνθισμένες.

Δυὸ βρούσες ἔτρεχαν, κι' ἡ μιὰ πότιζε ὄλο τὸν κῆπο,
κι' ἀπ' τὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς ἡ ἄλλη ἀπ' τ' ἄλλο μέρος
πρὸς τὸ παλάτι πήγαινε, ὅθι ἔπαιρνε κι' ὁ κόσμος.

Τέτοια χαρίσανε οἱ θεοὶ δῶρα λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίμου.

Σάμος 1924

Μεταφραστὴς ΖΗΣΙΜΟΣ ΣΙΑΔΕΡΗΣ

125

130

ΤΟΛΣΤΟΗ ΚΑΙ ΡΕΝΑΝ

* Ἄν εἶναι ἀλήθεια—ὅπως λέει ὁ ποιητὴς μας Παλαμάς—πὺς μὲ τὸ νὰ βάνη κανένας πλάι πλάι «τὸ Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστόη μὲ τὰ φιλοσοφικά δράματα τοῦ Ρενάν, θὰ διαμαρτυρηθῇ ὁ ἴσκιος τοῦ πρώτου μὲ τὸ τέτοιο ταίριασμα, πρέπει τᾶναι παραπάνω ἀπ' τὴν ἀλήθεια, κι' εἶναι πράγματι, παραπάνω ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ἂν πῆ κανένας πὺς πὺς ταιριασμένη συντροφιά, πὺς μοιροδέατο ζεβγάρι, πὺς ἀπαράλλαχτα ἔργα δὲν ὑπάρχουν ἀπὸ «τὸ Βίο τοῦ Ἰησοῦ» τοῦ Ρενάν, καὶ τὴν «Ἀρμονία τῶν Βαγγελίων» τοῦ Τολστόη.

Χωρὶς ἄλλο, ὁ ἴσκιος τοῦ Τολστόη, ὄχι μονάχα δὲ θὰ διαμαρτυρηθῇ γιὰ τὸν τέτοιο παραλληλισμὸ, μὰ καὶ θὰ χαρῆ, μὰ καὶ θὰ νοιώσῃ, κεὶ πὺς βρίσκεται τώρα, στους ἀθισμένους κήπους τῆς ζωῆς, πὺς καλὰ καὶ πὺς ἡσυχᾶ, τὴν ἀγαπημένην του, τὴν ποθητὴν του «γνώση τῆς ζωῆς».

Καὶ μήπως γι' ἀφθὴ τὴ γνώση τῆς ζωῆς δὲν πολεμήσανε καὶ δὲν ἐργαστήσανε κι' οἱ δυὸ;

Ἐδῶ, ὁ Ρενάν ὑβρίζεται καὶ καταδιώκεται ἀπὸ τοὺς καθολικοὺς.

Ἐκεῖ, ὁ Τολστόη ἀφορίζεται καὶ προσβέλλεται ἀπ' ὀρθοδόξους,

Ἐδῶ, ὁ πρώτος γράφει τὴν ἀπολογία του: τὸ Βίο τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐκεῖ, ὁ δεύτερος τὴν ἰδικήν του: τὴν Ἀρμονία τῶν Βαγγελίων.

Ἐδῶ, ὁ γάλλος φιλόσοφος λέει: «Θάμασε, ἄθροπε, φτώχῃ ἄθροπε, τὸν Ἰησοῦ, τὸ νικητὴ τοῦ θανάτου, καὶ τράβα στὸ δρόμο, στὸ βασιλικὸ δρόμο πὺς σου χάραξε».

Ἐκεῖ ὁ Ρῶσος φιλόσοφος φωνάζει: «Ναί, εἶναι ἀλήθεια. Κανένας δὲν κατ' ἄλθε ποτέ, καὶ κανένας δὲ θὰ κατατάλαθῃ ποτέ τὸ θεῖο, τὴν αἰτία ὄλων τῶν αἰτιῶν. Μονάχα ζωὴ σύφωνα μὲ τὴν ἀληθινὴν γνώση τῆς ζωῆς, πὺς ὁ Ἰησοῦς μᾶς τὴ φανέρωσε, μᾶς ἔδειξε τὸ δρόμο, Μονάχα ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ! . . .»

Ἀλήθεια, δυὸ περιβόλια—ὅπως εἶπε κάποιος, δὲ θυμοῦμαι τώρα ποῖος κριτικὸς—δυὸ περιβόλια γιὰ τὴν ἴδια αἰτία καμωμένα, γιὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν φυτεμένα, μὰ καὶ μὲ τὴν ἴδια συγγερισμένη ὁμορφιά. Χαίρεσαι, καὶ στὰ δυὸ, νὰ βλέπῃς τὰ ποικιλόχρωμα λουλούδια καὶ δέντρα τῆς γνώσης τῆς ζωῆς. Ἐδῶ τὰ πανύψηλα κυπαρίσσια τῆς Ἰδέας, καὶ δῶ ὁ χαμηλὸς

ἀσπρόδελος τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου. Ἐδῶ ὁ μωροδάτος βασιλικὸς τῆς ἀλήθειας, καὶ δῶ ὁ κρινός, ὁ κρινός τῆς Ἀγάπης, ὁ λευκότετος. * Ἄ! τί εἰδύλλιο παίχτηκε, δῶ καὶ χίλια ἑνεακόσια χρόνια, μὲς' στὴν ψυχὴ κάποιου ὑπαρξῆς.

«Στὸ Χριστὸ μέσα, λέει ὁ Τολστόη, ἡ γνώση τῆς ζωῆς γίνηκε ἓνα μὲ τὴ ζωὴ, καὶ εἶτανε μαζί μας καὶ μάθαμε πὺς ἡ ζωὴ προέρχεται ἀπὸ τὴ γνώση τῆς ζωῆς, καὶ εἶναι ἴδια, τῆς ἴδιας φύσης μάφτῃ, ὅπως ὁ γιὸς προέρχεται ἀπὸ τὸν πατέρα, καὶ εἶναι τῆς ἴδιας φύσης μ' ἀφτόνε».

«Θεὲ μου! λέει ὁ Ρενάν, ποῖος ξέρει ἂν δὲν ὑπάρχουνε στιγμὲς πὺς ὁ, τι βγαίνει ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ ἀθρώπου εἶναι πάναγνο καὶ θεῖο; Οἱ στιγμὲς, βέβαια, ἀφτὲς δὲ βαστοῦνε πολὺ, μὰ ἔρχονται ὁμοως. Ἔτσι τοῦλάχιστο θὰ φάνηκε ὁ Ἰησοῦς. Ἔτσι ὁ κόσμος τὸν εἶδε καὶ τὸν ἀγάπησε: ἔτσι ἔμεινε μὲς' στὴν καρδιὰ τῆς ἀνθρωπότητος».

Ἐχουνε νὰ ποῦνε πὺς ὅποιοι περάσανε ἀπὸ τὰ δυὸ ἀφτὰ περιβόλια, θέλοντες καὶ μὴ; μπήκανε μέσα, καὶ κεὶ ἀκόμα μένουνε, γιὰ τὴν δυὸ σειρήνες, ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ὀμορφιά τοὺς μαγέθουνε καὶ δὲν ξαναθυμοῦνται πὺς τὴ Πλάνη καὶ τὴ Λάσπη.

Καὶ ὁ σκοπός, καὶ τοῦ Ρενάν καὶ τοῦ Τολστόη, ἀφτὸς εἶτανε.

Σάμο 1912

ΒΑΣ. Δ. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΤΩΝ ΑΠΕΙΡΩΝ Τ' ΑΓΝΩΣΤΑ

Ψυχὴ μου! Τῶν παλῶν τὸ βιβλίον σφάλισε καὶ θλιμμένη μὴ σ' ὄνειρων κ' εἰδώλων πὺς γκορεμίσανε, ρημάδια, πλανιέσαι: κύτταξε πρὸς τῶν ἀπειρῶν

τ' ἀγνωστα πὺς κυλᾶ ἡ αἰωνιότη
ἡ Μοῖρα, μᾶς ἀνοίγει μονοπάτι,
τ' ἄλογο τῶν ἐλπίδων σου καβάλα
πὺς πάει πρὸς τ' ἀπολλώνιο τὸ παλάτι.

Θὰ σὲ δεχτοῦν λευκοφῶρες οἱ Μοῦσες,
νέκταρ θὰ σὲ κεράσουν, καὶ τὴ λύρα
θεϊκὰ ν' ἀγγίζῃς θὰ σὲ μάθουν. Ἐλα
καὶ μονοπάτι μᾶς ἀνοίγει ἡ Μοῖρα.

Σάμος-Μυτιληνοὶ

Γ. ΘΕΜΕΛΗΣ

ΠΑΠΠΑΔΕΣ ΚΑΙ ΔΑΣΚΑΛΟΙ

Οἱ Παππάδες θὲν τὸν πόλεμο. Κι' οἱ
στρατιῶτες τὴν Εἰρήνην.
Οὐίλλιαμ Μπλέικ (1757-1827)

Σ' ἓνα τόπο ὅποιοι ἀνθρώποι.

Ὁ παππᾶς κι' ὁ δάσκαλος.

Ὄνόματα μήτε, φτάνει πὺς παππᾶς ὁ ἓνας, καὶ δάσκαλος ὁ σύντροφός του ἦταν, παλῆοι γνώριμοι τῶν συνηθισμένων ἀνθρώπων ἀνασταστροφῶν. Χαρακτηριστικὸς τὸς ἐποχῆς τοῦ ζῆ, καί τοὺς ἀνέχεται τέτοιους.

Ἀγαπῶντας τὰ εἰδωλά του ὁ παππᾶς, συγκεντρωμένα ὅπως τᾶβρισκε στὴν ἐκκλησιὰ του, ξέχασε κάθε μὴν ἄλλη ἀγάπη τοῦ ἔξω ἀπ' αὐτήν. Σπίτι εἶχε, γυναίκα, καὶ παιδιὰ. Μὰ στῆς ζωῆς τούτης τὴ ματαιότη πεισθέντας, ἀπὸ τὸ γάμο του, καὶ τῶν παιδιῶν τ' ἀπόκτημα, τῆς ἔγινε ὀρνυτῆς. Φαντάζονταν τὸν ἑαφτόν του πνευματικὸ ταξιδεφτὴ πρὸς τὴν ἀπεραντοσύνη τῆς καλωσύνης τοῦ θεοῦ, ὅπως αὐτὸς τὴν ἐνοίωθε, στενή, ἐγώιστικῆ, ἀπεινώφρονη.

Καὶ τῆς χάρισε τ' ἀρρωστημένο του μυαλό.

Ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία ἀμαθῆς. Ἴσως γιὰ νᾶνε πὺς ἔναρμωσιμένους συναδέλφους. Ἀπὸ βρωμῆ ἀπεριττό. Τ' ὄνομα τοῦ παππᾶ φέρνει τὴν ἴδια σημάσια, ἀφῶ χρόνια ἔτσι τοὺς θέλει ἡ φριχτῆς μας.

Τὰ ἴδια του ἀφτὰ, καὶ τὰ ἐπίχρητα ἐλαττώματα ἀπὸ τὸ σάτυρο ἐπάγγελμά του, τὸν ἔκαμαν πῖοτερο νὰ μισῆσῃ τὴ ζωὴ. Καὶ ὅσο βαθύτερα τῆς αἰστάνονταν ἀποτροπιάση, τόσο καὶ πῖστεβε πὺς ἀνακάλυφτε καινούργιους κόσμους μακαριότητος στὰ μελλοντικά βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν. Τὴ σημάσια του ὄλη τὴ δοκιμάζε γιὰ τὸν κόσμο, τὸν ἀνόμοιο τᾶχα μ' ἀφτόν, μὰ τὸν πάντα ἴδιο στὴν νοτροπία, καὶ στὴ σκέψι. Καὶ τὴ μοχθηρία του τὴ φανέρωνε μὲς' τὸ σπῖτι του. Φοβέρα του εἶχε γίνῃ μὲ τὸ χαραχτῆρα τὸ σκληρὸ, καὶ τὸ διαστρεμμένο.

Ἔτσι στὴν ἐκκλησιὰ γυρνῶντας ἔβρισκε τὴν εἰδωλὸν λάτρισα ψυχὴν τοῦ ἀρμονικῆ πρὸς τὸ περιβάλλον τῶν θυμιαμάτων. Λάτρευε τὸ θεῖο, τὸ δικὸ του ὄμοιο θεῖο

Καὶ ἰκανοποιούσε τὸ παπαδικτικὸ πνεῦμα τοῦ περιμένοντας μοιραία τὸ θάνατο γιὰ ν' ἀπολάβῃ τοὺς κερπὺς τῆς προσεφκῆς πὺς τόσες φορὲς μουρμούρισε μπροστὰ στὴ πολὺχρωμὲς εἰκόνες.

Κατάντησε τέτοιος μὲ τὸν κατήφορο τῆς δουλοφροσύνης καὶ τὴ στενοκεφαλιά τοῦ ράσου. Ἀπὸ τὸ φωτεινὸ, καὶ ὑψηλὸ τοῦ σκοποῦ, ὁ ἀδυσώπητος καταδιώχτης, κάθε εὐγένειας, καὶ κάθε ὁμορφιάς τῆς ζωῆς. Ἀντὶς στὴ πίκρα τῆς, νὰ χαρίζῃ τὴν αἰώνια, τὴ φυσικὴ χαρὰ, καὶ τὸν ἑορτασμὸ τῆς μὲ τὴν ἐμπνευση τοῦ γλυκοῦ Φιλοσόφου, παρεγνώριζε τὴ διδασκαλία τοῦσᾶν τοὺς ὄμοιους του καὶ θὰ τον ἔκανε νὰ μετανοιῶνῃ γιὰ τὴν τέτοιους ἀγάπησε ὁ σεμνὸς καὶ ὁ γλυκὸς Ναζωραῖος.

Ὁ δάσκαλος. Ἄλλη ἔννοια. Ἄλλος φραγμὸς προκοπῆς τοῦ ἔθνους. Σκουλίκι διαβρωτικὸ τῆς παιδαγωγικῆς ψυχῆς. Γέννημα τοῦ σχολειοῦ, ὁ τύπος του, καὶ ὁ ἐκπρόσωπός του. Ἐνας ἀνθρώπος τοῦ παρελθού, πὺς πάντα τὴν φρίκη φέρνει ὅταν ἡ ἀνάμνησι τὸν

ζητήσῃ στὰ περασμένα χρόνια. Ἐνας ξεχασμένος, ἀσύγχρονος, πὺς στὸ σκολεῖο ἀντὶς νὰ πλάθῃ χαραχτῆρες, νὰ δυναμῶνῃ τὴν ὑγεία τῶν παιδιῶν, νὰ δημιουργῇ τὴν πρωτοβουλία του, νὰ τὰ κἀνῃ ν' ἀγαποῦν κατὶ τὸ ὄραιο, ὅταν ἡ ἀγάπη τοῦ κατὶ εἶνε ἀρχὴ κάθε μεγάλης δημιουργίας πὺς πρέπει νὰ ὀδηγᾶ κάθε ἰσορροπημένο ἀνθρώπο στὴ ζωὴ του, δὲν ἦταν οὔτε τοῦ καινούργιου σχολειοῦ ὁ προάγγελος. Ὁ σάπιος τύπος, δὲν προορίζονταν γιὰ τὸ καινούργιο σκολεῖο μας, χτισμένο μὲ ἀληθινὰ ὑλικά χωρὶς φέμματα ἐπιχρίσματα καὶ κλασικότητες, μὲ τὰ μεγάλα παραθύρια του, μὲ τὴν ἡλιόχερην ἀβλή του, μὲ τίς συμμετρικὲς αἰθούσες στολισμένες ἀπ' τὴ τέχνη, πὺς ὁμομορφώνει τὴν αἴσθησι μὲ τὰ ὄραματα τῆς φύσης, μὲ τὴν ἐπιβολὴ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰ μάγια τῆς διακοσμητικῆς, ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς, μὲ τὸ ἄκουσμα τῆς ποίησης, τῆς μουσικῆς, τοῦ τραγουδιοῦ. Ἐνας ρωμῆος δάσκαλος, ὅπως ρωμῆος ὁ παππᾶς. Στὸ σπῖτι τοῦ ὄμοιο κι' αὐτός. Πρόστυχα καὶ ταπεινὰ τοῦ φερνοῦταν. Διᾶλεξε, σὴν ὄλους τοὺς μικροὺς, τὴν ὀραϊότερη συντροφιά τῆς ζωῆς, τὴν ἀνθρώπινη οἰκογένεια, καὶ τὴ μίσσησε ἰκανοποιῶντας τὸ ἄπαντο τῆς μικρόπρεπης ψυχῆς του. Δὲν εἶχε τὴν ἀφτοπεποίθηση πὺς ὀδηγῇ σὲ δημιουργία, ἐδραϊώνει καὶ δυναμῶνῃ τὸ χαραχτῆρα, κι' ἐξέβγει τὸ αἰσθημα.

Ὁ μονάχος, ὁ παράξενος ἀνθρώπος καὶ μὲ τὸ παππᾶ, τὸν ἄλλο παθολογικὸ τύπο συμπλήρωσαν μιὰ συντροφιά, κι' ἀγαπήθηκαν, ἀφτοί, πὺς δὲ συμπάθησαν ἀνθρώπου, καὶ πὺς τὴ ψεφτιά καὶ τοὺς συμβατισμοὺς τῆς πίστης καὶ τῆς καθαρῆς βουσας φεφτοαγάπησαν.

Τὰ χειμωνιάτικα βράδια, ὅταν τὰ δύστυχα παιδιὰ κἀφίνονταν ἐλέφτερα πὺς καὶ ὠχρά, κουρασμένα, πηγαῖναν νὰ χαροῦν τὴν δροσάτη ζωὴ τοῦ κάμπου, ἔπερνε τὰ βήματά του ἀργὰ γιὰ τὴν ἐκκλησιὰ σὲ ἀντάμωση τοῦ παππᾶ ὁ δάσκαλος. Ἐδίνονταν ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου μὲ κάποιον βαθὺν συνεννόησι τοῦ κενοῦ πὺς βασιλεβε στὴ ψυχὴ τους.

Καὶ ὁμοως ἀφτοὶ καμῶννταν πὺς τὸ πέρασμά τους ἀπὸ τὸν ἓνα τόπο εἶχε βαθὺ τὴ σημασία, καὶ τὴν ἐπίδραση του. Πὺς φώτιζε ὁ ἓνας τοὺς προσκυνητῆς του, πὺς ἀνοίγε ὁ ἄλλος τὸ μυαλὸ τῶν μικρῶν τοῦ ἀνθρωπίσκων, γιὰ νὰ γίνουν καὶ αἰῶρι οἰμεγάλοι ἀνθρωπίσκοι. Μὲ τοὺς ἐθνικισμοὺς, καὶ τὰ μίσση σὲ συντροφους, καὶ σὲ γειτονικοὺς ἀνθρώπους.

Μήπως δὲν εἶχαν τὴν ἐπίδραση τους, στὸν ἓνα τόπο, καὶ δὲ χαίρονταν γιὰ τὸ κατάντημά του, ὅπου ἡ διδασκαλίς τοῦ ἓνα καὶ ἡ ἐπιπολαιότη τοῦ ἄλλου τὸ ἔφεραν; Μονάχα πὺς πῖστεβαν πὺς ἔτσι πάντα θάμειναν οἱ διαφορεφτάδες. Τὴν μεγάλη κοινωνικὴ διαμόρφωση δὲν στάθησαν ἰκανοὶ νᾶν τὴν δοῦν, νᾶν τὴν αἰσθανθοῦν κατόπι, καὶ βαθὺ νὰ τὴν ἀγαπήσουν. Γιὰ κατὶ τέτοιο ἦτον ἀνίκανοι. Καὶ γι' ἀφτὸ δὲ πῖστεβαν πὺς θάλλαζαν ἡμέρες. Πὺς θὰ

κυλούσαν όμοιες, τρυπώδεις, μοιραίες, σκοτεινές, μονάχα πίστευαν. Και δεν έφτανε. Τις πιότερες φορές ο δάσκαλος δεν πήγαινε ν' ανταμώση το συνάνθρωπό του μονάχος.

Από το χέρι βαστούσε το παιδί του ύπακουσο, για συντροφιά της όμιλίας τους, στους περίπατους έξω από τον τόπο, πάντα μακριά από τους ανθρώπους.

Και όπως όλα τα συμβατικά, η κλίσι αυτή άρχισε από χρόνια, και στενωτέρη γινόταν με το καιρό. Με το πέρασμά του άφτός τους ένωσε σε μιá συνεννόηση που δεν είχε σκοπό, ούτε τελειωμό, γιατί δεν ήταν για τή παραγωγή του καλού. Το κακό το έκαναν ο καθ' ένας χωριστά, στο ειδωλολάτρικο χτίριο ο παππας, στο χαμηλόσκαπο σκολειό ο δάσκαλος, με τή καταστροφή της κάθε μιáς χαράς του παιδιού.

Συμπλήρωμα ο ένας του άλλου, έδωσαν και στο δύστυχο παιδί που άναγκαστικά τους συντρόφευε, ό,τι μπόρεσαν, κι άπ' ότι είχαν. Ίδέες και σκέψεις, και συνήθειες όμοιες μ' αυτούς. Και το κατόντησαν θρησκοόληπτο, να προτιμάη του παππά τήν όμιλία από την ώραϊότη της παιδιατικής ζωής. Κατόντησε ένα ίψισικο πράμμα, άλλαφροϊσκιωτο, Στην εκκλησία κατόπιν καλαναρχώσε στο παππά από άδγή.

Καμιά καλωσύνη δεν γεννήθηκε μέσα του. Και ότι είχε από άφελεια και ζωηράδα τώχασε με τον καιρό μέσα σ' εκείνη τήν συντροφιά.

Και ενώ τα άλλα παιδιά, που δεν είχαν παππάδες, και δασκάλους συντρόφους μεγάλωναν στη χαρά, και στη δροσιά της φυσικής απλότητας, μαράζωνε άφτό και κιτρινίζε.

Σιωπηλό, άκουγε και πίστεβε άναξέλεχτα. Και ποιά κατάβαθα γίνηκε δεν έμαθε κανείς. Έτσι μεγάλωσε. Έφτασε, και πήγε στορακιώτης. Τότε μονάχα χωρίστηκε και πήγε πιδ πέρα. Γύρισε κόσμους και παραξενέφτηκε για τή ζωή. Πολιτείες πέρασε, και με τή δύναμι τή νεανική, λεφτέρωσε τή δούλα ψυχή, όποια τήν διέπλασαν οι διαφρεντεφάδες. Κάμπους και βουνά, γοργά διάβηκε, κι άγάπησε τή ζωή μέσ' τή φύσι, κι όταν το κίνυνό ειδε, κι αντίκρουσε το θάνατο στών συνάδελφων τά πρόσωπα έγινε ο λάτρης της, και πίστεψε τον έαφτό του ώραϊο. Τήν όμμοσφιά του αυτή ποθοüse να τή μεταγγίση στ' άλλα παιδιά, και στον άλλο τόπο, με τήν γλώσσα της άγάπης, και της ανθρώπινης συμπιλίωσης, βγαλμένης από το βαθύ μίσος το άλλοπροσκαλο, που ειδη σε τραγική πραγματικότητα, στον άλλλοσκατωμό τον ανθρώπινο. Ένοιωθε πιδ τήν αντριβία του δύναμι στο κορμί, και στο μυαλό. Και φιλοδόξησε να δωση νάτι από τή νεανική του δροσιά στο τόπο που γεννήθηκε και μεγάλωσε ταπεινά στα πρώτα του χρόνια, τα όμμοσφότερα της ζωής, για να μην τά ζήτουν κι άλλοι άνθρωποι, και μ' όμοια λαχτάρα δύν στην ύστερη ζωή τους τή λεφτεριά στο πνεύμα, κι άνεβή ένας αϊχτος από τή ψυχή, για τους τότε συντρόφους, και τους τότε καιρούς.

Χριστούγεννα όταν γύρισε. Ήταν για νάφτανε στο τόπο από βραδυς. Με ζώντα, με τή φαντασία τις παλιές συνήθειες, που μισούσε τόσο βαθιά, τις

καμπάνες, και το ψεφτοσορτασμο της γέννησης του Χριστού από το παππά του μίσους, και της εγδίκηκης, άργοπόρησε στο δρόμο του, να φτάση άνήμερα. Όταν θάχον τελειώση όλα κι' ο κόσμος θάταν ήσυχος σπίτια του. Κι' αυτός να μην έννεβριστή με το αντίκρισμα της συμβατικής ψεφτιζς που γιόρταζε του Χριστού τον έρχομό, του Χριστού που ήλθε να διδάξη τήν αλήθεια στις ψυχές των ανθρώπων.

Γιατί φαντάζονταν μέσα του πως σε μιá στιγμή θά ποθοüse τήν επάνοδο στους αιματόβαφους κάμπους του σκοτωμοϋ, από τους που γύρισεν όχι για να τους νοσταλγή μα για να τους πέρνη βάση και διδάγμα, και τήν πολιτεία του να κάνη, λεφτεριά κι' αλήθεια. Έξω άπ' άφτά να μην θελήση τίποτα άλλο να νοιώση. Και θά έννοιωθε όταν άκουγε τή καμπάνα να λείε στον κόσμο, πως ο παππας που τον διδάξε το μίσος των άλλων ανθρώπων, θά γιόρταζε τή γέννηση του Χριστού, και οι άνθρωποι θά τον άκουγαν, κάνοντας το σημάδι του μαρτυρίου του.

Σκέψεις τον πλημμυρούσαν, και αυτές τον άργοπόρησαν στο δρόμο. Ξενύχισέεται των Χριστουγέννων τή βραδυά σε πλησιόχωρη καλύβα. Και τά θαμπομάτα ξεκίνησε για τον τόπο, όλα καινούργια του φάνηκαν. Και όλα παράξενα. Όλα για τή περασμένη του σκλάβια ζωή του μιλούσαν, μα όλα τά ξαναγάπησε μ' ένα άγριο μίσος. Τ' άγαπούσε βαθιά, τους δρόμους, τά σπίτια, τον τόπο, μα στα κκατάβαθα της λεφτερωμένης ψυχής του έννοιωθε ένα θανάσιμο βρυκθηύ γιατί άφτά του έσθυσαν στα παιδικά χρόνια τή πρώτη, τή παιδική χαρά, και τή λεφτερωσύνη. Το βήμα του όσο πλησιάζε πιδ άργό γινόνταν γιατί τά μάτια του πλάθαν τους ανθρώπους, που θά συναντούσε, που θ' αντίκρουσαν τά κοκκινισμένα του μάτια. Σε μιá στιγμή η φαντασία του πήγε άλλο. Στη πιδ άγρια παράκρουση των ανθρώπων, ματωμένων από τή λαχτάρα της προτεραιότητας του θανάτου και πίστεψε πως εκεί ήταν σε ειλικρινέστερο περιβάλλο πιδ συνδελφωμένο με τους όμοϊόχρωμους συνάνθρωπους Του άβουλου, και τους άνόρηχτους για μακλειό. Μα που τουλάχιστο, άθελαι, σε τούτο, να, σε τούτο τον αιώνα, οδιγηθησαν στην έξόντωσί τους. Θυμήθι κειώ: ο Χριστός γεννήθηκε τά μισάνυχτα, σε μιá φάτνη, και όταν άγάπησε σταβρωθηκε από τους ανθρώπου, που τον προσκυνάν σήμερα οι άπόγονοι τον χωρι: να έχουν τήν τύψη του κακουργήματος. Ω: που έφτασε στο χωριό. Συγκινημένος από τή σκέψη του τήν άγρια, και φωτεινή μαζί, πήγε στη πλατεια του τοπου του, και του: ειδη τους συχωρ ανου, και του: παλιούς οίλους.

Τόμιναν κι' ο παππας, κι' ο δάσκαλος. Κι' άφτοι προθυμα πήγαν να δο ν το παιδι που τή άγάπησαν από μικρό και, που ειχα, δ κ ι ω ι α στην άγάπη του. Τ' άγκάλιασε μ' άγάπη ο πατέρας, που πρώτη φορά ειδη στο τοπο οι σ γκαταμο. Γιατι στην άντάμωση, πρώτη φορά συναντήθηκαν ο πατέρας κι' όχι ο δάσκαλος, ο άφρωτος, κι' όχι ο παλιό ύποταχτικό.

Έσκυθαν, και πηγαινοερχούντουσαν για να τους χορτάσουν πιδ πλείοτα οι άλλοι, ώ: που σ άφτους γυρνόντας, τους ειπα σιγαλά, και συγκινημένα:

ΕΚΕΦΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Κάθε ώραία τέχνη έχει τά θέλγητρα της, με τά όποια η ψυχή του ανθρώπου εύχαριστεϊται, διότι το έργον της ώραϊας τέχνης είναι η πραγματοποιήσις της ιδέας του καλού, η όποια ιδέα εϊνε έμφυτος εις τήν ψυχήν του ανθρώπου. Και η εθνική μας μουσική, ως ώραία τέχνη έχει τά θέλγητρα της, τους πλουσίους θησαυρούς της τά ποικίλα μέλη, τους πολυειδείς ρυθμούς και τήν λεπτήν άρμονίαν της με τά όποια τέρπει τήν ψυχήν και αναβιβάζει αυτήν εις άλλας σφαιρας.

Διά να κρίνη κανείς ορθώς, ποίαν αξίαν έχει η εθνική μας Μουσική, η εκκλησιαστική και η δημόδης, πρέπει να τήν γνωρίζη κατά βάθος και να μη είναι προκατειλημμένος.

Συνήθως όμως συμβαίνει το εναντίον. Με το να άκούση ο άμοιρος της Μουσικής μας καιό προκατηλημμένος ένα άσμα εκκλησιαστικόν η ένα τραγουδι που εκτελείται χωρίς τέχνην από άμουςον, άγράμματον και κανόφωνον ψάλτην, σχηματίζει κακήν γνώμην και έσφαλμένην διά τήν Μουσικήν μας.

Κρίνει λοιπόν ορθώς, μόνον, και δικαίως εκείνος που γνωρίζει κατά βάθος τήν ώραϊαν αυτήν τέχνην, όταν άκούση ένα άσμα εκκλησιαστικόν η ένα τραγουδι να ψάλλεται από ε να θαυμάσιον εκτελεστήν της.

Πολλές φορές το αυτό εκκλησιαστικόν άσμα η το τραγουδι το αυτό άκούη κανείς και σχηματίζει αντίθετως γνώμας, ο δε λόγος είναι ότι δεν εκτελείται πάντοτε όμοϊομορφα. Και το πλέον απλούστατον όταν ψάλλεται με τέχνην έχει τά ιδικά του χαρίσματα.

Εϊμεθα της γνώμης ότι θα παύση κανείς να επιτίθεται κατά της μουσικής μας και να περιφρονή αυτήν, όταν τά έργα της εκτελούνται με όλην τήν δυνατήν επιτυχίαν.

Ίνα επιτύχη ένα μουσικόν τεμάχιον εις τήν εκτέλεσιν, πρέπει Ιοννάφυλαχθή με όλνητήν δυνατήν αυστηρότητα και άκριθείαν το μέλλος και ο ρυθμός του, τον να άπαγγελθώσιν αι λέξεις σαφώς και εύκρινώς και τον να άποδοθην το προσήκον ήθος, εις το όποϊον υποβάλλονται το μέλλος και ο ρυθμός κατά τήν μουσικήν άπαγγελίαν της λέξεως η της φράσεως.

Μία λέξις η μία φράσις εξεικονίζει ένα κόσμον ήθικόν, μιάν της ψυχής κατάστασιν. Μία τοιαύτη κατάστασις εϊνε δυνατόν να μεταβάλλη καθ' όλοκλήριαν και το μέλος και τον ρυθμόν. Και υπάρχουν άπειροι της ψυχής καταστάσεις, διότι, ως ο κόσμος ο αισθητός, εϊναι άπειρος και ο κόσμος ο ήθικός όμοϊως.

Πώς δε θέλομεν να έμβαθύνη ο άξεστος και άγράμματος ψάλτης η τραγουδιστής εις το μουσικόν τεμάχιον και να συγκομίση δολους εκείνους τους θησαυρούς και να ανα-

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΝΙΚΗΣ

παραστήση αὐτούς, ὅπως τοὺς ἐφ'αντάζετο ὁ ποιητὴς ζωηροῦς καὶ τρόπον τινὰ κινουμένους καὶ ὀμιλοῦντας.

ἔχει δὲ πολλὴ σπουδαίαν σημασίαν καὶ πολλὴ συμβάλλεται εἰς τὸ νὰ ἀποδοθῆ τὸ προσῆκον ἦθος καὶ τὸ ἐξῆς: Ὅταν ὁ ψάλτης ἢ ὁ τραγουδιστὴς μεταφέρεται διὰ τῆς ψυχῆς του εἰς τὸν τόπον τοῦ δράματος ἢ τῆς πράξεως. Π. χ. ἵνα ἀναπαραστήσῃ μὲ ζωηρὰν ἔκφρασιν τὸ δράμα τῆς Γεννήσεως ἢ τῆς Βαπτίσεως ἢ τῆς Σταυρώσεως τοῦ Χριστοῦ, πρέπει νὰ μεταφέρεται εἰς τὴν Βηθλεὲμ εἰς τὸν Ἰορδάνην εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἢ τὸ δράμα τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ Πατριάρχου, εἰς τὴν κλειστὴν θύραν τῶν Πατριαρχείων, ἢ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου, εἰς τὸ Μεσολόγγι.

Πολλὴ δὲ ἀκόμη σπουδαίαν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς: Ἐνα ἄσμα ἐκκλησιαστικὸν ἢ ἠθικὸν τραγουδι (λαϊκὸν ἢ κλέφτικον) πρέπει νὰ ἐκτελεῖται ἀπὸ Ἑλλήνα ψάλτην, ἢ τραγουδιστὴν, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν καὶ μὲ φθογγόσημα ἢ χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς μας.

Μόνον Ἑλληνικὴ φωνὴ εἴμπορεῖ νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸ δράμα ἢ τὸ γεγονός ποῦ ἐξετυλίχθη εἰς ἑλληνικὴν γῆν. Ἡ ἑλληνικὴ φωνὴ διαφέρει ἀπὸ τὴν φωνὴν τοῦ εὐρωπαϊοῦ κατὰ τοσοῦτον, ὅσον διαφέρει ἡ φύσις τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἑλληνικὴ φωνὴ διεπλάσθη σύμφωνά μὲ τὴν ἑλληνικὴν φύσιν.

Ἀποφεύγει τὴν ἀπότομον πτώσιν καὶ τὴν δυσκαμψίαν τῆς εὐρωπαϊκῆς φωνῆς. Πιπτοῦσα ἢ ἑλληνικὴ φωνὴ δὲν πίπτει ἀπότομως, ἀλλὰ στρέφεται διαγράφουσα τόξον κυκλικόν. Ἐπίσης ἢ Ἑλληνικὴ Μουσικὴ διαφέρει ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν εἰς αὐτὰ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τοῦ μέλους δηλ. τοὺς τόνους καὶ τοὺς φθόγγους. Ἐπομένως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀντικαταστήσῃ ἢ μίαν καὶ τὰς δύο. Ὡσαύτως διαφέρουν καὶ τὰ φθογγόσημα τῆς ἑθνικῆς μας μουσικῆς ἀπὸ τὰ φθογγόσημα τῆς εὐρωπαϊκῆς. Τὰ φθογγόσημα τῆς ἑθνικῆς μας Μουσικῆς λαμβάνουν τὸ σχῆμα τῆς ἑλληνικῆς φωνῆς καὶ μόνον ὑπὸ τοιαῦτα φθογγόσημα εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδοθῆ ἀκριβῶς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἄσμα ἢ τὸ ἑλληνικὸν τραγουδι.

Μόνον ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους καὶ τοιαύτας συνθήκας εἶναι δυνατὴ ἢ ἐπιτυχία τῆς ἐκτελέσεως ἐκκλησιαστικοῦ ἄσματος ἢ ἑθνικοῦ τραγουδιοῦ. Καὶ μόνον ὑπὸ τοιαύτην ἐπιτυχίαν θὰ παύσουν τὰ κακὰ στόματα νὰ καταφέρωνται κατὰ τῆς Μουσικῆς μας, καὶ μόνον μία κρίσις ἐπιφερομένη ὑπὸ τοιαύτην ἐπιτυχίαν εἶναι ὀρθὴ καὶ δικαία.

ΙΩ. ΚΟΥΚΟΥΛΗΣ

Δ. Θ.

ΜΥΡΟΦΟΡΑ

Βαρυὰ σύννεφα τριγύρω
πιὸ βαρυὲς ξεπροβολᾶνε
τὶς ψυχές, ποὺ ἀποζητᾶνε
τόπους μακρυνῶν ὄνειρω

—Βαρυὴ πύκνωσε τὸ μῦρο
τῶν βαρυῶν καμῶν—καὶ πᾶνε.
Τῆς νυχτὸς μινύτρες νᾶναι
τάχα στῶν ὠρῶν τὸ γῦρο;

Βαρυὴ στεναγμὸν ἀφήνει
στὴ σιωπὴν ἢ Μνημοσύνη.
Δέσσης ὦρα, θλίψης ὦρα!

Βαρυὰ λάγνηνο δακρῶν
φέρει ἢ Ζήση ἢ μυροφόρα
στὸν πεντάγλυκον Νυμφίον! . . .

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ

Δ. — — —

Τοὺς ἀνθρώπους ἀντίκρουσε ὅσιν καθρέφτη τοῦ ἑαυτοῦ τῆς. Πρὶν κυττάξῃ τὸν ἴδιο τῆς ἑαυτοῦ. Ὁ ἀγαποῦσε τότε στὸ πρόσωπό τῆς, τὴ λευκὴ ἀγνότητο τῆς ζωῆς· καὶ θὰ εὗρισκε τὸ ἀπαντο τῆς ὑπαρξῆς τῆς.

Πρὶν προφτάσῃ ἀπὸ χουσανθέμων, νὰ γίνῃ ἢ δεσποσύνη ἀγάπησε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὸν ἑαυτοῦ τῆς τὸν ἀφῆσε ἀνυπεράσπιστο. Μὰ οἱ ἀνθρώποι, ποῦ δὲν εἶνε πάντα παιδιὰ, δὲν εἶνε οἱ καθρέφτες τῶν ἀθῶν. Εἶνε θαμποί. Καὶ κλειοῦν μὲ τὴ θαμπάδα τοὺς τὴν ἀμύρωτη ὅποιον τοὺς πιστέψῃ λαμπεροῦς. . .

Μὲ κλειστὰ μάτια, βλέπει τώρα τὸν κόσμο στὸ σκοτεινὸ περιθώριο τῆς σκέψης τῆς. Ἡ σκιά τῆς εἰκόνας τῆς—ἢ ζωῆ—εἶνε σταγιά, ὄρες κάποιες μολυβένια. Καὶ ἅμα τὰ γλαρά τῆς μάτια τὴν ἀντικρῶσιν, δακρῶσιν. Φθινόπωρο τῆς χαρᾶς, πέφτουν δάκρυα, φθινοπωριάτικα, πικραμμένα φυλλοδάκρυα.

Τὸ ὑπεσέθη τὴν εἰκόνα τῆς, πῶς ὅταν ἀπὸ τοὺς Φαραῶν γυρίσουν οἱ ἀναγκαστικοὶ ἀστίγγανοι τοῦ οὐρανοῦ θὰ ξανάρθῃ στὸ μάγο μπαλκόνι τῆς φαντασίας, καὶ τὰ κλειστὰ βλέφαρα θὰ τὰ σκεπάσουν ἢ ἀχτίδες τῆς Μυκάλης. Στὶς γαλανὲς χαράδες τῆς Ἀνατολῆς θὰ πέσῃ ἢ ματιὰ τῆς πικραμμένης παιδιᾶτικῆς ψυχῆς. Μέσ' τὰ φυλλώματα τῶν Ἀκακιῶν, θὰ ζήσουν ὄνειροστάλαχτα τὰ ἱσκιερά μάτια.

Στ' ἀκίνητα νερὰ τῆς νιότης, μιὰ βάρκα—ἢ ζωῆ πάλι—μὲ ἕνα κύκνο—πάλι ἢ ζωῆ—καλοκαίρι, καὶ τὸ λευκὸ πανάκι—ξανά ἢ ζωῆ ἢ λευκὴ—ὄλοκάθαρο—τῆς ζωῆς τὸ ὄνειρο.

Τὰ μάτια ἀόριστα. Στὸ μεταίχμιό τῆς ἀφροντισίας, καὶ τῆς προσοχῆς τῆς ζωῆς. Καὶ στὸ μπαλκόνι τῆς ζωῆς θὰ εἶνε λυπημένα καλλιτεχνικά. Τὸ παράπονο, εἶνε ἢ σιωπῆ.

Τὸ τέτοιο παράπονο εἶνε σιωπηλό. Καὶ οἱ ἀνθρώποι γλεντοῦν, γελοῦν, κι' ὁ ἥλιος σβύνει, βασιλεψε.

Σ. ΔΟΡΗΣ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Ἦταν χειμῶνας τοῦ 1915 ὅτε γιὰ πρώτη φορὰ ἐπεσκέφθηκα τὴν Μακεδονία. Τὸ Σύνταγμα, εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκα, διατάχθηκε νὰ μετακινηθῆ καὶ νὰ πᾶν νὰ ἐπισταθμεύσῃ ἄλλου. Ὅλοι οἱ ἄνδρες ἐφαινονταν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν διαταγὴ αὐτή, γιὰτὶ ἐλπίζανε ὅτι θὰ ἐτελείωναν περὶ τὰ βᾶσανά τους. Κι' ἀλήθεια, εἶχαν ὑποφέρει ἀρκετὰ τόσο ἀπὸ τὰ χιόνια τοῦ καταυλισμοῦ τοῦ Σαρρηγιάρ, ὅσο κι' ἀπ' τὴν μικτὴ ἐπισταθμία τοῦ Τσαλῆ Μαχαλέ. Εἰς αὐτὸ μάλιστα τὸ ἐρημωμένο τουρκικὸν ὄβριον ἦταν περὶ ἀνυπόφορος, γιὰτὶ δὲν εἶχε οὔτε νερὸ καλὸ καὶ ὄλοι ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ πίνουν εἴτε ἀπὸ τὸ ρέμμα ποῦ ἔτρεχε νερὸ κίτρινο σὰν τὸ κηρί, εἴτε ἀπὸ τὸ πηγᾶδι ποῦ ἦταν κάτω ἀπὸ τὸ τουρκικὸ νεκροταφεῖο καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ νερὸ ἀχνίζε κι' ἦταν σὰν σαπουνάδα. Ἐπὶ πλέον καὶ τὰ σπίτια ἦταν κατεστραμμένα καὶ πολλοὶ προτιμοῦσαν τοὺς ἀχρωῶνες, ὅπου νομίζαν πῶς κοιμῶντανε σὲ πουπουλένια κρεβάτια. Μιὰ ἐνωμοτία τοῦ 2ου Τάγματος εἶχεν ἐκλέξει ὡς καταλληλοτέρα κατοικία ἕνα κοττέτσι, μέσα στὸ ὅποιον εὔρε τὴν ζεστασιά τῆς. Οἱ ἄνδρες ἐστοιβάζοντο σαρδελληδόν, ὅταν δὲ ἤθελεν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς νὰ γυρίσῃ, ἔπρεπεν ὄλοι ταυτόχρονα νὰ ἐκτελέσουν νὰ παράγγεμα «κλίνατ' ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερά». Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, ὅταν ἐγίνε ἐπιθεωρησις τῶν διαφορῶν καταλυμάτων, ὁ Διοικητὴς τοῦ 2ου Τάγματος ξαφνίστηκε σὰν ἄκουσε πῶς καὶ μέσα στὸ κοττέτσι κοιμοῦνταν ἀνθρώποι καὶ τοὺς συνέστησε νὰ πᾶν σὲ ἄλλο μέρος· ἀλλ' ἐκεῖνοι ἀπὸ μέσα φωνάζαν πῶς δὲν ἀφίνουν τὴν ζεστασιά τους, ἀφοῦ δὲν μποροῦν ναῦρον καλύττερον.

Ἐπιπλέον ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν κουραστικὴ πορεία φθάσαμε στὸ Ἀηδοχωρι. Κανεὶς ὅμως δὲν ἐλογαριάζε τὴν κούρασι, ἀφοῦ ὄλοι ἀντιληφθήκαμε πῶς πηγαίναμε σ' ἑλληνικὸ χωριὸ καὶ θὰ περνοῦσαμε καλὰ. Κι' ἀλήθεια, ὄλο τὸ Σαμιώτικο Σύνταγμα ἔμεινε κατευχαριστημένο καὶ ἔχει τὲς καλύτερες ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ χωριὸ αὐτό, τοῦ ὁποῖου οἱ κάτοικοι ἀδελφικὰ μᾶς φιλοξενήσανε. Ἐμένα καὶ πέντε ἄλλους συναδέλφους, μᾶς παρεκάλεσε μιὰ οἰκογένεια νὰ δεχτοῦμε νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ εἰς τὸ μόνον δωμάτιο ποῦ εἶχε γιὰ τὸν ἑαυτοῦ τῆς. Θαυμάσαμε τὴν ἀγχιθότητα καὶ καλωσύνη τῶν χωρικῶν καὶ δεχτήκαμε, ἀφοῦ, ἄλλως τε, εἶμασταν καὶ περίεργοι νὰ γνωρίσωμε μερικὲς λεπτομέρειες τοῦ οἰκογενειακοῦ τους βίου.

Ὅσο παράξενοι καὶ ἂν μᾶς ἐφαινονταν οἱ τρόποι καὶ ἡ ἔκφρασις τους, δὲν ἀργήσαμε ὅμως νὰ ἐξοικειωθοῦμε. Αἱ προσχωρεύσεις «κύριε» καὶ «κυρία» δὲν συνηθίζονταν καθόλου. Ἀντὶ αὐτῶν μεταχειρίζονταν τὲς λέξεις «ρὲ» καὶ «μαρή». Κυρίαν συνήθως ἀποκαλοῦσιν γλευστικῶς: αἱ γυναῖκες κάθε ξένην νεωτερίζουσαν καὶ μὴ ἀκολουθοῦσαν τὸ ἰδικὸ τους ντύσιμο καὶ τρόπους τοῦ φέρεσθαι. «Πατέρα ρέ,» «μαννιά μαρή,» «Τσελιό ρέ,» «Κρυστάλλω μαρή!» ἀκούαμε καθημερινῶς νὰ φωνάζῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Ὡς τόσο ὅμως φαινονταν καλοὶ καὶ συμπαθητικοὶ καὶ εἶχαν πολὺ ἀνεπτυγμένο τὸ οἰκογενειακὸ αἶσθημα καὶ τὴν τιμὴ. Κάθε οἰκογενειάρχης συνήθως διαίρει

τὸ σπίτι του εἰς τόσα δωμάτια, ὅσα εἶνε καὶ τὰ ἀρσενικά παιδιὰ ποῦ ἔχει· ὅταν δὲ παντρεύῃ κανένα, τοῦ παραχωρεῖ καὶ ἕνα δωμάτιο γιὰ νὰ μένῃ μὲ τὴν γυναῖκά του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ παύσῃ νὰ ἀνήκῃ στὴν ἴδια οἰκογένεια. Οἱ γάμοι συνήθως γίνονται εἰς ἡλικίαν 15—18 ἐτῶν, οἱ παντρευόμενοι ὅμως ἐξακολουθοῦν νὰ εἶνε ὑπὸ τὴν πατρικὴ προστασία καὶ κηδεμονία ἕως ὅτου ζῇ ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, ὁ ὁποῖος εἶνε καὶ ταμίας καὶ τροφολόγος, γιὰτὶ τὰ παιδιὰ καὶ παντρευόμενα δὲν ἔχουν δική τους περιουσία, ἐργαζόμενα μαζὺ μὲ τὲς γυναῖκες τους γιὰ τὴν τσέπη τοῦ πατέρα. Τὰ φαγητὰ τους εἶνε ἀπλοῦστατα: συνήθως τρώγουν κατσαμάκι (ἀλεύρι μὲ νερὸ) καὶ «ψωμί μὲ ἄλας» τὸν χειμῶνα, ὅποτε μὲ τὸ χιόνι δὲν μποροῦν νὰ καλλιεργήσουν τὰ κτήματά τους καὶ μένουν στὸ σπίτι, ὅπου τὸ τζάκι μέρα-νύκτα ἀνάβει. Τὲς καλὲς μέρες μαγειρεύουν καὶ φασόλια μαυρομαμάκια. Τὰ μαυρομαμάκια ποῦ μεταχειρίζομαστε, εἶνε γι' αὐτοὺς εἶδος πολυτελείας, γι' αὐτὸ ὅταν τοὺς δύνανται τὸ συσσιτίο μας ἢ κανένα κανένα ἔκτακτο φαγητὸ μὲσα στὸ σπίτι, ἢ σπιτονοικοκυρά, γιὰ νὰ δείξῃ πῶς κατὶ κι' αὐτὴ ἤξευρε ἀπὸ μαγειρικὴ, μᾶς ἔλεγε ἀφελέστατα: «Ξέρομε ρὲ μᾶς καὶ μαγειρεύομε μὰ ποῦντα τὰ πράσα, ποῦντα τὰ φασόλια».

Ὁ Ἀποστόλς καὶ ἡ Βδοκιά ἦταν μιὰ φτωχὴ, ἀλλὰ καλὴ οἰκογένεια μὲ τρία παιδάκια, εἰς τὰ ὁποῖα ἐφρόντιζαν νὰ δώσουν τὴν πατροπαράδοτη ἀνατροφή. Τὸ μικρότερό τους ἦταν ἕνα συμπαθητικὸ «κουρτσουδ», ἢ Πανάγιω. τὴν ὁποίαν πολλὰκις καὶ ἡμεῖς ἐκουνούσαμε καὶ ναουρίζαμε μὲ τὸ ἰδικὸ τους ναουρίσμα:

Ντάντσου, ντάντσου,
ντάντσου, Πανάγιου!
Πάει ἡ μάννα του στ' ἀμπέλ
νὰ του φέρ' ἕνα σταφλοῦδ
κι' οὐ μπαμπᾶς του στοῦ παζᾶρ
νὰ του φέρ' ἕνα σμιτοῦδ
νὰ του φᾶν τοῦ κουρτσουδ.
Ντάντσου Πανάγιου!

Κοντὰ στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἀποστόλς γνωριστήκαμε καὶ μὲ τὲς ἄλλες συγγενικῆς τοῦ οἰκογενείας. Ὅταν ἐκάναμε ἐπισκέψεις εἰς αὐτὲς εἴτε καμμιὰ μεγάλη ἐορτὴ, εἴτε γιὰ νὰ χαιρετίσωμε κανένα ἐορτάζοντα, μᾶς ἐβγαζαν τὰ καλύτερα κελίματα καὶ μαξιλάρια νὰ καθίσωμε σταυροπόδ: (ἐπειδὴ καθίσματα δὲν συνηθίζονταν). Ἡ νοικοκυρά καὶ τὰ ἄλλα θηλυκὰ τοῦ σπιτιοῦ, ἂν καὶ μᾶς βλέπανε, ἔκαναν τὸν ἀδιάφορο καὶ παρεμέριζαν καὶ μόνον ὅταν ἤθελε νὰ πᾶρῶμε τὲς θέσεις μας ἐγυρίζαν καὶ μᾶς καλωσώριζαν χαιρετῶσαι πρόσχαρα. Εἶνε, νομίζω, ἡ μόνη συνήθεια ποῦ πήραμε ἀπὸ τοὺς γειτονὰς τους Τούρκους.

Εἰς τὸ ἴδιο σπίτι εἶχαμε τὸ εὐτύχημα νὰ κάνωμε καὶ τὴν Πρωτοχρονιά, γιὰ τὴν ὁποίαν ἀπὸ μέρες προπαρασκευάζονταν τόσο οἱ νοικοκυραῖοι, ὅσον καὶ τὰ ἀπαιδοῦδια καὶ «κουρτσουδία». Γιὰτὶ, ὅπως ἡμεῖς κάνουμε τὰ διάφορα γλυκίσματα, ἔτσι κι' ἐκεῖνοι ἔχουν τὰ «γλυκᾶδια» τους, γιὰ τὰ ὁποῖα κυριολεκτικῶς τρελλαίνεται ὁ παιδικὸς κόσμος.

Τὰ κυριώτερα γλυκίσματα τους, εἰς τὰ ὅποια ἡ κυρά Βδοκία ἠὲ χριστεῖτο νὰ ἀσχολῆται γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴ τέχνη της, εἶνε ἀπὸ σέο χονδρὸ ζυμαρὶ μὲ σαμόλαδο καὶ λίγο στρόφι, ὀνομάζονται δέ: «χαμαιλούδια, σαμουπουδία, κλυκούδια (κουλουράκια), σαριγλούδια (τυλιχτὰ σὰν μπουρέκια)».

Ἀποβραδὺ συνήθιζον νὰ θυμιάζον καὶ τὸ σπιτί καὶ τὰ πράγματα (ζῶα ἐν γένει) κατὰ δὲ τὰ μεσάνυχτα τὰ παιδούδια πηγαίνουν καὶ κτυποῦν ὄλες τὲς πόρτες καὶ λέγουν τὸν Ἅγιο Βασίλη ὅχι ὅπως ἡμεῖς, ἀλλ' ὅπως τὸν ἔμαθον ἀπὸ τοῦ πατέρας καὶ τοῦ παπποῦδός τους:

Γεῖά—χαρά, Ἅγιο Βασίλη!
(1) Σούρβα, σούρβα, (2) κὸληντρα,
τρεις γλιᾶδες πρόβατα
κι' ἄλλα τόσα γίδια.
Δόμ, κυρά, καρούδια
νὰ τὰ ρίξου πὰν στὰ κεραμίδια
νὰ τὰ φᾶν τὰ σκλήκια

Καὶ οἱ νοικοκύρδες, εὐχαριστημένοι γιὰ τὴν τιμὴν ποὺ τοὺς κάμανε, βγαίνουν καὶ φιλοῦν τὰ μικρὰ μὲ «γλυκαδία».

Τὸ πρῶτ, μετὰ τὴν λειτουργία, ἀρχίζουν αἱ συνθησιμένες ἐπισκέψεις· πρέπει ὁμῶς νὰ ζήτη κανεὶς καλὰ τοὺς τύπους γιὰ νὰ μὴ προσκρούσῃ καὶ γίνῃ ἀφορμὴ δυσχερεσίας ἐὰν συμβῇ κανένα ἀτύχημα καθ' ὅλο τὸ χρόνο. Ἡμεῖς, ἐπειδὴ εἰχαμε ὑποσχεθῆ νὰ κάμωμε τὸ «ποδιακὸ» (ποδαρικό) εἰς ὅλο τὸ συγγενολόγι, ἐφροντίσαμε νὰ μάθωμε καλὰ τὸ μάθημα μᾶς ἀπὸ τὸν Ἀποστόλ καὶ τὴν κυρά Βδοκία καὶ ἔτσι καταρθώσαμε νὰ ἀποφύγωμε τὲς παρεξηγήσεις. Ἀναθεσάμε λοιπὸν εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς συγκατοίκους συναδέλφους ποὺ θὰ ἐμπαινε πρῶτος στὰ σπιτία καὶ ἐφωδιάστηκε μὲ τὰ ἀπαραίτητα: Ἐπῆρε μιὰ κλάρα καὶ ἐσήκωσε μιὰ μεγάλη πέτρα καὶ ἐμπαίναμε στὰ σπιτία εὐχόμενοι: «Γεῖά—χαρά, Ἅγιο Βασίλη! Πολλὰ παιδούδια, πουλλά σάρια, πουλλά πράγματα» καὶ ἄλλα ἀναλόγως μὲ τὴν ἐργασία τοῦ νοικοκύρη. Ταῦτο χρόνως ὁ πρῶτος εἰσερχόμενος ποὺ κάμνει τὸ «ποδιακὸ» ἀφίνει κατὰ γῆς τὴν πέτρα καὶ λέγει: «ὅσο εἶνε τὸ βῆρος αὐτῆς τῆς πέτρας, τόσο βῆρος νάχη κι' ὁ κῆσός τοῦ νοικοκύρη κι' ἔτσι, στερῶ νᾶνε καὶ τὸ σπιτί του». Ἐπειτα πλησιάζουμε στὸ τζάκι, ὅπου ρίχνει τὴν κλάρα, πέρνει δὲ καὶ ὀλίγο ἄλατι ποὺ ἐπιτηδες ἔχουν τοποθετήσῃ ἐκεῖ κοντὰ καὶ ρίχνει στὴν φωτιά λέγων: «ὅπως σιάζει καὶ διασκορπίζεται τ' ἄλατι μέσα στὴ φωτιά, ἔτσι νὰ διασκορπιστοῦν καὶ νὰ σκᾶσουν κι' οἱ ἐχθροὶ τοῦ σπιτιοῦ». Ὄταν τελειώσῃ τὸ ἔθιμο αὐτὸ ἀρχίζει ἡ ἀνταλλαγὴ εὐχῶν γιὰ τὸ νέον ἔτος καὶ ἡ προσφορὰ τῶν «γλυκαδιῶν».

Τὸ ἀπόγευμα, καθὼς καὶ κάθε Κυριακὴ ἢ ἄλλη καλὴ ἡμέρα, συνάχονται τὰ κουρτσούδια καὶ παιδούδια τοῦ χωριοῦ εἰς τ' ἀλωνάκια, ποὺ χρησιμεύουν γιὰ μικρὰς πλατείας, καὶ στήνουν τὸν χορὸ ἕως τὸ βράδυ τραγουδώντας. Ὁ χορὸς ἔχει ὀκτὼ βήματα ἔμπρός καὶ ὀκτὼ πίσω μὲ κέρδος ἑνὸς μόνου βήματος

(1) Σούρβα—λέξις βουλγαρικὴ σημαίνουσα «χρόνια πολλά».

(2) Κὸληντρα—παραφθορὰ τῆς λέξεως «κάλανδα», «κάλανδα».

πρὸς τὰ ἔμπρός γιὰ κάθε στρόφον τοῦ τραγουδιοῦ. Τὸ συνηθέστερο τραγοῦδι ποὺ ἀκούσαμε καὶ ἐβλέπαμε νὰ χορεύουν, ἦταν:

«Τοῦ λιέν, μαννιά μ', τοῦ λιέν,
τουλιέν οἱ κοῦ
οἱ κοῦτσι στὰί βουνά».

Σύνθετες ἐπίσης ἦταν, τὸ:

«Δέν με φιβίζουν, μάννα μου,
αἱ σφᾶρες, τὰ κανόνια» κλπ.

καὶ ἄλλα σύγχρονα στρατιωτικὰ, ὅλα χορευόμενα μὲ τὸν ἴδιον ρυθμό.

Ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ὁ χρόνος, πολλὰς μητέρες κάθονται, συμμαζεμένες ἐκεῖ κοντὰ καὶ κωμωδούν τὰ κουρτσούδια καὶ παιδούδια τους. Καὶ δίδουν μάλιστα μεγάλη προσοχὴ καὶ σημασία, γιὰ τὸν χορὸ κάθονται οἱ νέοι καὶ οἱ νέες τὲς γνωριμίες, αἱ ὁποῖες καταλήθουν ὑστερὰ στὰ συνοικέσια.

Ἀθάνατοι Μακεδόνες! Τόσον χρόνον σκλαβιά, τόσες ἐπιδρομὲς καὶ τόσες καταστροφές ποὺ ὑπέφεραν δὲν ἄλλαξαν καθόλου τὸ ἐθνικὸν τοῦς εἶσθημα καὶ τὰ ἄγνα ἑλληνικὰ τοῦς ἔθιμα. Ἐμείναν καὶ μένουσιν πάντα γνήσιοι Ἕλληνες!

ΕΜΜ. Μ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΒΙΛΙΤΩΣ

Ο ΟΡΚΟΣ

(παράφραση)

Ὅταν τὸ ποταμίσιο νερὸ ξεχειλίσῃ
ὡς τὲς πάλαικες κορφές τῶν βουνῶν
κρηθάρη σπαρῆ μέσα στὸ κινούμενο

Ὅταν ὁ ἥλιος χάσῃ τὴ λάμψη του,
ἡ σελήνη πέσῃ ἀπ' τὸν οὐρανὸ πάνω
στὴ χλόη, ὁ πεῦκος φυτρώσῃ μέσα ἀπ' τὴ
λίμνη, καὶ τὸ πλατύφυλλο νυφολούλουδο
πάνω στοὺς βράχους...

Τότε, μονάχα τότε, Βίλητῶ, ἀγάπη μου,
δὲν θάσαι ἡ λατρευτὴ μου, θάσαι λησμονημένη!
—Μοῦ τῶπε, μοῦ τῶπε! Ποιὸς μπορεῖ μπροστὰ
στὴν εὐτυχία μου αὐτὴ νὰ παραβάλλῃ
μιὰν ἄλλην ὑψηλότερη;

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ὅταν καναγύρισε, ἀπὸ ντροπὴ κάλυψα
μὲ τὲς παλάμες μου τὸ πρόσωπο...

«Τὶ φοβᾶσαι, ἄλλος ἀπ' τὴ
Νύχτα καὶ τὴ Σελήνη δὲν εἶδε τὸ φιλημά μας.»
«Καλά. Τ' ἀστέρια; Ἡ Αὐγούλα; ἡ Σελήνη
ποὺ ἀντανάκλασοῦσε στὴ λίμνη, δὲν τῶπε στὸ
στερνιασμένο κάτω ἀπ' τὴς Ἰτιές της νερό, καὶ
τὸ νερὸ στὸ κουπὶ τῆς βάρκας τοῦ ψαρά,
καὶ τὸ κουπὶ στὴ βάρκα,
κι' ἡ βάρκα στὸ ψαρά;

Ἄλλοίμονο! ἂν δὲν τὸ μάθενε κανεὶς ἄλλος,
ἀλλ' ὁ ψαράς τῶπε σὲ μιὰ γυναῖκα
ὁ ψαράς τῶπε σὲ μιὰ γυναῖκα: ὁ πατέρας μου
ἢ μάννα μου, καὶ ὅλη ἡ Ἑλλάδα θὰ τὸ μάθῃ!..»

Κ. ΚΟΝΤΑΚΙΩΤΗΣ

ΜΙΚΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Καὶ σεῖς ὦ μοῖρες κλείστε μου τὰ μάτια
μὲ τὸ βιολὶ τῶν εἰκοσὶ χρόνῶ. Κ. Παλαμᾶς

Τὰ καίκια τῶν σφουγγαράδων ξεκίνησαν γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι κι' ἡ ἀτέλειωτη σειρά τους θύμιζε τὰ μεταβατικὰ πουλιὰ ποὺ γραφοῦν περίεργα σχήματα στὸ γαλανὸν οὐρανό.

Κόσμος πολλὸς ἀπὸ συγγενεῖς, φίλους καὶ περιεργούς ἦταν μαζεμένος στὴν ἀκροθαλασσία. Ἄλλοι ἀποχαιρετοῦσαν μὲ τὰ μαντήλια τοὺς δικούς των, κι' ἄλλοι ἀπολαμβάναν τὸ ὄμορφο θέαμα.

Ὁ ἀγέρας πρῶτος καὶ τὰ καίκια μίκραιναν ὄλο ἔνα, ὅσο μεγάλωνε ἡ ἀπόσταση ποὺ τὰ χωρίζε ἀπὸ τ' ἀγαπημένα μάτια, καὶ ἡ παράταξή τους ἀραιώονταν ὡς ποὺ σκόρπισαν σὲ διάφορα σημεία.

Ἡ ἀναχώρηση πάντα γίνονταν πανηγυρικὴ ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια.

Κι' ὅταν πιά καὶ τὰ τελευταῖα σημάδια χάθησαν στὰ καστανογάλανα σύννεφα, τοῦ ὀρίζοντα, γύρισαν στὰ σπήτια τους, καὶ οἱ πῖθ' ἐνδιαφερόμενοι ποὺ εἶχαν μείνει προσπλωμένοι, ἄλλοι μὲ τὸ μαντήλι, στὰ μάτια κι' ἄλλοι μὲ τὴν ἐλπίδα στὴν καρδιά.

Στὸ κατάστρωμα ἐνὸς καίκιου ὁ Θάνος ἀκουμπισμένος στὰ ξάρτια εἶχε καρφωμένα τὰ μάτια στὴν παραλία, χωρὶς νὰ προσέχει τί γίνεται γύρω του. Γιατὶ μέσα στὸ πλῆθος ἦταν καὶ ἡ Μάρω, ποὺ τρία χρόνια τώρα τὴν ἀγαποῦσε μὲ τρελλὸν ἔρωτα.

Ἐκεῖνη ἀνταποκρινόνταν μὲ παιδιὰτικὴ ἀφέλεια ποὺ μεγάλωνε ὀλοένα τὸ αἰσθημα τοῦ Θάνου.

Ἦταν ἡ πρώτη ἀγάπη καὶ τῶν δυῶ.

Φεύγοντας τῆς ὑποσχέθηκε, πὼς ὅταν γυρίσει θὰ τὴν στεφανώθῃ. Καὶ κάνοντας σχέδια γιὰ τὸ μέλλον κοιτοῦσε ἀφηρημένος στὴν παραλία ποὺ εἶχε γιορτινὴ ὄψη.

Πόσο σκληρὴ θάταν ἡ ζωὴ μακριὰ ἀπὸ κείνη στὰ ἄγρια παραλία τῆς Βεγγάζης ποὺ πήγαιναν. Μιὰ ἀπέραντη μελαγχολία, ἀπέραντη σὰν τὴ θάλασσα ποὺ ἔσκιζε κάθε χρόνο, πλημμυροῦσε τὴν παρθένα ψυχὴ του.

Ὅλη ἡ ζωὴ του πέρασε γιὰ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὰ μάτια του καὶ στὸ θολό τους δάκρυ, ποὺ τὸ ἤπιε ζεστό ἢ κρύα θάλασσα, καθρεφτίστηκε στὸ σκοτεινὸ καὶ ἀβέβαιο μέλλον του.

Ἡ φωνὴ τοῦ καπετάνιου τὸν ἔφερε στὴν πραγματικότητα.

Τώρα πιά τὸ νησάκι, ποὺ κλειοῦσε μέσα στὴ ζωὴ του ὀλόκληρη, φαίνονταν σὰν ἕνα σκοτεινὸ σημάδι, στὴν πλατειὰ ἀγκαλιὰ τῆς γαλανῆς θάλασσας.

Στὰ ἀφιλόξενα κι' ἔρημα παραλία τῆς Βεγγάζης, οἱ βουτηχτάδες τρώγαν τὰ νιάτα τους στὰ ἀνήλια βάρθη.

Οἱ περισσότεροὶ βουτοῦσαν χωρὶς σκάφανδρα γιὰ τὴ λίγα καίκια εἶχαν μηχανές.

Φέτος αἱ δουλιές πήγαιναν καλὰ καὶ ὁ Θάνος ἔπλαθε γλυκὰ ὄνειρα, ὑπολογίζοντας πὼς σ' ἕνα μῆνα θὰ γύριζε στὴν πατρίδα καὶ τότε χωρὶς ἄλλο θὰ

στεφανώνονταν τὴ Μάρω του. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα δὲν μποροῦσαν παρὰ νὰ τοῦ δώσουν τὴν ἀδεια καὶ τὴν εὐχή τους.

Ὁλόκληρος ὁμῶς ὁ χάρτινος αὐτὸς πύργος, χτισμένος μὲ ἐλπίδες καὶ ὑποθέσεις γκρεμίστηκε μ' ἕνα γράμμα ποὺ τοῦ ἔστειλε ἕνας ἀδελφικός του φίλος. Ὑστερὰ ἀπὸ πολλὰς περιστροφές τοῦ ἔγραψε πῶς ἡ Μάρω παντρεύονταν στὸ τέλος τοῦ μηνὸς μὲ τὸ γιοῦ τοῦ παπᾶ Λευτέρη, ποὺ γύρισε ἀπὸ τὴν Ἀφρική μὲ πολλὰ λεφτά.

Στὸ στόμα καρχαρία ἂν βρισκόταν δὲν θὰ εἶχε μεγαλύτερη ἀγωνία ἀπὸ αὐτὴ ποὺ δοκίμασε διαβάζοντας στὸ ἀπαίσιο γράμμα.

Ὁ μῆνας εἶχε σφαλίσει. Τώρα πιά ἡ Μάρω του θὰ βρῆσκονταν σὲ ξένη ἀγκαλιὰ. Πὼς θὰ μποροῦσε νὰ γυρίσει στὴν πατρίδα καὶ νὰ τὴν μεταδεῖ. Ὅχι, κάλλιο νὰ πάρει τὰ μάτια του καὶ νὰ φύγει μακριὰ στὰ ξένα. Μὰ πὼς ν' ἀφίσει τὸν καυμένο τὸν πατέρα του ποὺ ἦταν παράλυτος καὶ τὴ γριὰ μάννα του ποὺ δὲν εἶχε ἄλλο παιδί.

Ξεκίνησαν πάλι γιὰ τὴ δουλειὰ τους.

Ὅταν ἦρθε ἡ σειρά τοῦ Θάνου νὰ βουτηχθεῖ, ὁ καπετάνιος θέλησε νὰ τὸν ἐμποδίσει: γιὰ τὸ φάνηκε σὰν ἄρρωστος, μὰ ἐκεῖνος ἐπέμενε. Φόρεσε τὸ σάκκο, ἔκανε τὸ σταυρὸ του καὶ πλύνοντας τὴ πέτρα χάθηκε μὲς στὸ νερό.

Πάτησε στὸ βυθό. Ἦσυχια νεκρικὴ βασιλεῦσε, στὸν καινούργιο αὐτὸν κόσμον ποὺ βρέθηκε. Ἐνα γλυκὸ σκιδόφωτο κυριαρχοῦσε, σὰν νὰ ριλιτρᾶρονταν τὸ φῶς ἀπὸ μύριες γαλαζοπράσινες ἀπάχνινες σκέπες. Πρῶτη φορὰ αἰσθάνονταν τέτοιες ἐντυπώσεις.

Καὶ ἐνοιώθη μιὰν ἠδονικὴ κοῦραση, ὁμοια μὲ τὴ νάρκη ποὺ κατέχει τὸ σῶμα ὅταν περάσει ἡ κρίση μεγάλης ἀρρώστειας καὶ ἔχοντας κανεὶς κλειστὰ τὰ μάτια νοιώθει ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι τῆ ζωῆ ποὺ ξανάρχεται καὶ τὸ αἶμα ποὺ τρέχει ἀργὰ καὶ ἀπαλὰ στὶς φλέβες.

Ἐνα τέτοιο συναίσθημα, ἀπὸ κείνα ποὺ διαφεύγουν τὸν ἀνθρώπινο ὑπολογισμό, κυριέψῃ τὸ Θάνο.

Καὶ θέλησε νὰ κοιμηθεῖ σ' ἐκεῖνη τὴ μοναξιά χωρὶς νὰ ταραξεί τὸν ὕπνον του κανένας κοσμικὸς θόρυβος, μέσα στὴν οὐράνια κείνη ἠσυχία, κάτω ἀπὸ τὰ πελώρια ὑδρόβια φυτὰ, ποὺ κουνούσαν τὸν κορμὸ, καὶ τὰ φύλλα τους χωρὶς τὸ παραμικρὸ ψιθύρισμα.

Ἐβγαλε ἀργὰ τὸ μαχαίρι του καὶ ἔκοψε τὸ σχοινὶ ποὺ εἶταν δεμένη ἡ πέτρα, γιὰ νὰ τὴν ξανατραβοῦν στὸ καίκι.

Ὑστερὰ ξαπλώθηκε, ἔβαλε τὴ βαρεὴ πέτρα στὸ στήθος του καὶ ἐκλείσε τὰ μάτια.

Λίγες φουσαλλίδες ποὺ ἔφεραν στὴν ἀκύμαντη ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας τὴν ψυχὴ τοῦ παλληκαριοῦ, ἀνήγγειλαν καὶ στοὺς συντρόφους τὸ θάνατό του.

Δ. ΛΑΡΑΣ

PAUL CLAUDEL

ΟΙ ΜΟΥΣΕΣ

(Απόσπασμα)

Ὡ φρόνιμες Μούσες! φρόνιμες, φρόνιμες ἀδελφές! κι' ἐσὺ ἡ ἴδια Τερψιχόρη μεθίστρα!

Πῶς σὰς κατέβηκε νὰ πιάστε αὐτὴ τὴν τρελλήν' νὰ τὴν κρατῆστε ἀπ' τὰ δυὸ χέρια.

Νὰ τὴ σφιχτοδέσετε μὲ τὸν ὕμνο σὰν πουλί, ποὺ δὲν τραγουδεῖ παρὰ μὲς τὸ κλουβί;

Ὡ Μούσες μὲ ὑπομονὴ σκαλισμένες πάνω στὸ σκληρὸ τάφο, τὸ ζωντανό, τὸ σπαρταριστό! Τί μὲ μέλλει ὁ σπασμένος ρυθμὸς τοῦ χοροῦ σας; σὰς παίρνω πίσω τὴν τρελλήν μου, τὸ πουλί μου!

Νὰ ἐκείνη, ποὺ δὲν εἶνε μεθίστρα τοῦ καθάρτου νεροῦ καὶ τοῦ λεπτοῦ ἀέρα!

Ἐνα μεθύσι σὰν τὸ μεθύσι τοῦ κόκκινου κρασιοῦ κι' ἐνὸς σωροῦ ἀπὸ ρόδα! Τοῦ σταφυλίου κάτω ἀπ' τὸ γυμνὸ πόδι, ποὺ σταζοβολᾷ, τῶν μεγάλων λουλουδιῶν ποὺ ὅλα κολᾶν ἀπ' τὸ μέλι!

Ἡ Μαινάδα ἀπ' τὸ τίμπανο ξῶφρεν! Στου πλαγιάουλο τὴν κραυγὴν ποὺ τρυπάει, ἡ Βακχίδα ἀκράτην μὲς τὸ θεό, ποὺ βροντᾷ!

Ὅλη λυώνεις! Ὅλη σβύνεις! Ὅλη μαραίνεσαι! Μοῦ ἀπλώνεις τὸ χέρι, ἀνοίγεις τὰ χεῖλη.

Ἀνοίγεις τὰ χεῖλη, μὲ τῆρας μ' ἕνα μάτι πόθους γιομάτο. «Φίλε!

Πάρα πολὺ, πάρα πολὺ περιμείναμε! πάρε με! τί κάνουμε ἐδῶ;

Πόσον καιρὸ θὰ δουλέβεις ἀκόμα τόσο κανονικὰ ἀνάμεσα στὶς φρόνιμες ἀδελφές μου.

Σὰν πρωτομάστορας μὲς στὶς ἐργάτισές σου; Οἱ φρόνιμες καὶ προκομμένες ἀδελφές μου! Κι' ἐγὼ εἶμαι θερμὴ καὶ τρελλή, ἀνυπόμονη καὶ γυμνή!

Τί κάνεις ἀκόμα ἐδῶ; φίλα με κι' ἔλα!

Σπάσε, ξερορίζωσε κάθε δεσμό! πάρε με θεά σου μαζί σου!

Δὲ νοιώθεις τὸ χέρι μου πάνω στὸ χέρι σου;»

Κι' ἀληθινὰ ἔνοισα τὸ χέρι τῆς πάνω στὸ χέρι μου.)

Δὲν αἰσθάνεσαι τὴ θλίψη μου καὶ πὼς γιὰ σένα εἶν' ὁ πόθος; Τοῦτο τὸν καρπὸ γιὰ νὰ τὸν καταβροχθίσουμε οἱ δυὸ μας, τούτη τὴ μεγάλη φωτιά γιὰ νὰ τὴν ἀνάψουμε μὲ τὶς δυὸ μας ψυχές. Παρὰ πολὺ βάσταξε!

Πάρα πολὺ βάσταξε! Πάρε με γιατί δὲν μπορῶ πιά! Πάρα πολὺ, πάρα πολὺ περιμείναμε!»

Κι' ἀληθινὰ παρατήρησα κι' εἶδα τὸν ἐαυτὸ μου ὀλομόναχο ξάφνου,

Ἐδεμένον, ἀπαλλαγμένον, ἀπολυτρωμένο, Χωρὶς χρέος, χωρὶς δουλειά, ἐξόριστο στὴ μέση τοῦ κόσμου,

Χωρὶς δικαιοσύνη, χωρὶς σκοπὸ, χωρὶς δύναμη, χωρὶς πίστη.

«Δὲ νοιώθεις τὸ χέρι μου πάνω στὸ χέρι σου;»

(Κι' ἀληθινὰ ἔνοιωσα, ἔνοιωσα τὸ χέρι τῆς πάνω στὸ χέρι μου!)

Ὡ φίλισά μου πάνω στὸ πλοῖο! (Γιατὶ τὴ χρονιά ποὺ μᾶς εἶταν,

Ὦντας ἄρχισα νὰ βλέπω τὴ φυλλωσιά νὰ σαπίζει καὶ τὴ πυρκαγιὰ τοῦ κόσμου νὰ πᾶνει,

Γιὰ νὰ ξεφύγω ἀπ' τὶς ἐποχές τὸ δροσερὸ δειλινὸ μοῦ ἔδειξε μιὰ αὐγὴ, τὸ φθινόπωρο τὸ θέρος μὲ μιὰ λαμπεράδα πιδὸ στέρια,

Τὴν ἀκολούθησα, ὅπως ἕνα στράτευμα, ποὺ ἀποτραβιέται καίγοντας τὸ κάθε τι πίσω του. Πάντα

Πιδὸ μπρός, ὡς τὴν καρδιὰ τῆς φεγγόβολης θάλασσας!)

Ὡ φίλισά μου! γιατί ὁ κόσμος δὲν εἶταν πιά ἐκεῖ.

Γιὰ νὰ μᾶς ὀρίσει τὴ θέση μας μὲς στὸ συνταίριασμα τῆς πολλαπλασιασμένης του κίνησης,

Μόνον ξεκολλημένοι ἀπ' τὴν γῆ, εἵμασταν μόνον ὁ ἕνας μαζί μὲ τὸν ἄλλον,

Κάτοικοι τούτου τοῦ μαύρου κινάμενου ψυχάλου, πνιμένοι,

Χαμένοι μὲς τὸ καθάριο διάστημα, κεῖ ποὺ κι' ὁ ἴδιος ἥλιος εἶν' ἕνα φέγγος.

Καὶ κάθε βράδυ, πίσω, στὸ μέρος ποὺ εἴχαμε ἀφήσει τὸ ἀκρογιάλι, κατὰ τὴ Δύση,

Θὰ ξαναβρίσκαμε τὴν ἴδια πυρπόληση

Θρεμένη μὲ κάθε δώρημα ποὺ πλημμύρισε, τὴν Τροία τοῦ πραγματικοῦ κόσμου στὶς φλόγες.

Κι' ἐμένα, αὐτὴ ἡ ἱερὴ φωτιά πᾶν μὲ βόσκει, ὅπως ἡ ἀναμένη μηχανὴ μιᾶς ὑπόγειας μίνας,

Δὲ θὰ πάψει νὰ λαμπυριάζει στὸν ἄνεμο; πῶς θὰ σταματήσει τὴ μεγάλη ἀνθρώπινη φλόγα;

Ἐσὺ ἡ ἴδια, φίλισσα, τὰ μεγάλα σου ξανθὰ μαλλιά στὴς θάλασσας τὸν ἄνεμο.

Δὲν μπόρεσες νὰ κρατῆσεις σφιγμένα καλὰ στὸ κεφάλι σου· ξεφτιλίζουν! τὰ βαρῶν δαχτυλίδια κυλᾶνε πάνω στοὺς ὤμους σου, τὸ μεγάλο παιχνιδιόσικο πράμα,

Ἐψώνεται, ἀκέραιο στὸ φῶς τῆς σελήνης!

Καὶ τὰστέρια δὲν εἶν' ὅμοια μὲ κεφάλια καρφιστῶν ποὺ φεγγοδολᾶν; κι' ὅλο τὸ κόσμου τὸ χτίσμα δὲ βγάζει μιὰ λάμψη τόσο ἄστατη,

Ὅσο μιὰ βασιλικὰ κόμη γυναίκα εἶται νὰ ρέψει κάτω ἀπ' τὸ χτένι!

Ὡ φίλισά μου! Ὡ Μοῦσα στὸν ἄνεμο τῆς θάλασσας! Ὡ ἰδέα μακρομαλλοῦσα τὴν πλώρη!

Ὡ αἰνίγμα! Ὡ λύση!

Ἐρατώ! μὲ τῆρας καὶ μιὰ λύση διαβάζω στὰ μάτια σου!

Διαβάζω μιὰ λύση, διαβάζω ἕνα αἰνίγμα στὰ μάτια σου: Μιὰ λύση κι' ἕνα αἰνίγμα μὲς στὰ μάτια σου!

Τὸ γιορούσι ποὺ σπκώνεται μέσα σου ἀπ' ὄλες τὶς μεριές, σὰ τὸ χρυσάφι, σὰν τὴ φωτιά μὲς στὸ σάνο!

Μιὰ λύση στὰ μάτια σου! Μιὰ λύση κι' ἕνα αἰνίγμα μὲς στὰ μάτια σου!

Ὡ αἰνίγμα! Ὡ λύση!

Ἐρατώ! μὲ τῆρας καὶ μιὰ λύση διαβάζω στὰ μάτια σου!

Διαβάζω μιὰ λύση, διαβάζω ἕνα αἰνίγμα στὰ μάτια σου: Μιὰ λύση κι' ἕνα αἰνίγμα μὲς στὰ μάτια σου!

Τὸ γιορούσι ποὺ σπκώνεται μέσα σου ἀπ' ὄλες τὶς μεριές, σὰ τὸ χρυσάφι, σὰν τὴ φωτιά μὲς στὸ σάνο!

Μιὰ λύση στὰ μάτια σου! Μιὰ λύση κι' ἕνα αἰνίγμα μὲς στὰ μάτια σου!

Μετ. ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑΙ ΜΟΡΦΑΙ ΠΟΥ ΠΕΡΝΟΥΝ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΦΟΥΤΡΙΔΗΣ

Ὁ πρόωρος ἀποθανὼν σοφὸς καθηγητὴς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ γερὰρον Πανεπιστήμιον τῆς Ἀμερικανικῆς πόλεως Yale, Ἀριστείδης Φουτριδῆς, ἐγεννήθη πρὸ 37 περίπου ἐτῶν εἰς τὸ κυματόπληκρον πόλισμα τοῦ Εὐδήλου Ἰκαρίας.

Ὅταν ἔλαβε τὸ γυμνασιακὸν του πτυχίον, ἀντελήθη ὅτι οὔτε ἡ πατρίς του ἢ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ αἰθερβάμονος ναυβάτου Ἰκάρου, οὔτε ἡ Νειλόρρυτος Χώρα τοῦ Φραγῶ ἐνθα κατηύθυνε τὰ βήματά του ἤσαν τόποι δράσεως, δοθέντος ὅτι ἔκυπτον ὑπὸ τὸ πέλμα ἀδυσωπήτου τυραννίας, καὶ οἱ διανοητικοὶ ἄνθρωποι προάγονται καὶ μεγαλουργοῦσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐνθα ζειδωρος πνέει ἡ αὔρα τῆς θείας ἐλευθερίας καὶ ἔλαβε τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ θετικισμοῦ, τὴν μεγάλην φιλελευθέραν, ἱποτικωτάτην καὶ φιλελληνικὴν ὑπερτλάντειον Δημοκρατίαν.

Ὡ; ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Κλεωνῆς τὴν μὲν ἡμέραν εἰργάζετο διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Τὴν δὲ νύτα ἐσπούδαζεν.

Φιλόπονος, φιλότιμος, μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν ἀνεξάντλητον, μὲ θέλησιν ἀκτάβλητον, κατόρθωσε νὰ θριμβεῖσῃ καὶ νὰ τιμῆσῃ ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω διὰ τῆς πολυτοκίμου εἰς γόνιμα θετικὰ ἐπιστημονικὰ καὶ πατριωτικὰ ἀποτέλεσματα δράσεως του τὸ ὄνομα τὸ ἑλληνικὸν ἐν τῇ ξένῃ. Ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ περιώνυμου Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρτ ἐξῆλθεν ἀριστοῦχος καὶ ἡ ἐναίσιμος διατομή του περὶ ἀρχαίας ἑλληνικῆς τραγωδίας, ἐλυμάσθη παρὰ τῶν εἰδικῶν καὶ διπλάντις τοῦ ἐν λόγῳ Πανεπιστημίου ἀπεστάλη εἰς Εὐρώπην πρὸς τελειοποίησιν του εἰς ἀνωτέρας σπουδᾶς. Κατὰ τὸ διετὲς διάστημα τῆς διαμονῆς του εἰς τὴν Ἑσπερίαν, παρηκολούθησε τὴν διδασκαλίαν περιεπεδῶν καθηγητῶν ἐμελέτησεν ἑκατοντάδα; τόμων εἰς διαφόρους βιβλιοθήκας καὶ ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θετὴν του πατρίδα διορίσθη εὐθύς ἀμέσως ὑφηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβαρτ. Τότε ἐδημοσίευσεν ἀγγιστὶ ποιητικὴν του συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον τὰ «Φῶτα τῆς Αὐγῆς». Ἀμερικανοὶ καὶ Ἄγγλοι ποιηταὶ ἐσχολίασαν μετὰ πολλοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὰ ἐμπνευσμένα ποιήματα τοῦ Φουτριδῆος καὶ ὁ Χερβιὸς Ἐρσκις ἔγραψεν ὅτι τὰ ποιητικὰ αὐτοῦ κομψοτεχνήματα ὑπερφάνως θὰ τὰ υπέγραφε Ἀμερικανὸς

Παρνασσίδεὺς τῆς πρώτης γραμμῆς. Εἶνε ὠραῖοι στίχοι λυρισμοῦ μεστοί. Ἀργότερα, ἐν μεταφράσει θὰ μεταφέρωμεν εἰς τὰς στήλας τοῦ φιλοξένου τοῦτο τοῦ περιοδικοῦ στίχους τοῦ τρυφεροπνεύστου ἑλλῆνος ποιητοῦ, λογοτέχου, δημοσιολόγου καὶ καθηγητοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος 1919 μετέφρασεν ἐμμέτρως εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐπιτυχῶς, τὸ φιλοσοφικώτατον ἀριστοῦργημα τοῦ ποιητοῦ μας Παλαμᾶ, τὴν «Ἀσάλευτη Ζωή» (Sife immovable) καὶ ἐγνώρισεν εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν καὶ Ἀγγλικὸν Δημόσιον, τὸν πρώτον τῶν συγχρόνων ποιητῶν μας. Ἀκολουθῶν μετέφρασεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν τὰ καλλίτερα διηγήματα τῶν συγχρόνων λογοτεχνῶν μας, καὶ ἀπὸ τῶν στηλῶν σημαίνοντων πολιτικῶν καὶ φιλολογικῶν ὀργάνων τῆς Ἀμερικῆς ἐγνώρισεν εἰς τοὺς ξένους, ὅλας τὰς Ἑλληνικὰς προόδους, εἰς τὰ γράμματα, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ προσέφερον ὁ ἀλτροῦστῆς καὶ ὑπερσωβινιστῆς πατριώτης ἀξίωσημειώτους ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποῦ τὰ δίκαια κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κραταιῶς σθεναρῶς, ὡς ἐπιδέξιός, δικηγόρος ὑπερασπίσθη ἀπὸ τῶν στηλῶν παγκοσμίου κύρους πολιτικῶν ἐφημερίδων, πρᾶγμα ὅπερ ἔκαμε τὸν Wilson νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ Ἕλληνας εἰς τὴν Ἀμερικὴν ἔχουσιν ἕνα ἐκ τῶν καλλιτέρων δικηγόρων τῶν ὑποθέσεών των: τὸν Φουτριδῆν. Πρὸ διετίας ὁ ἐξοχος καὶ ἐξαιρετικὸς αὐτὸς Ἕλληνας εἶχεν ἀναλάβει θέσιν καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Yale ἢν κατεῖχε μέχρι τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου, ὅποτε ἡ Μοῖρα ἀποκόψατα τὸ νῆμα τῆς ζωῆς του καθόδηγησε τὴν μακαρίαν ψυχὴν του εἰς τὰ Ἥλυσια τῶν οὐρανῶν.

Τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀριστοκράτου αὐτοῦ τῆς σκέψης τὴν καταλογίζω ὡς ἀπώλειαν ἐθνικὴν, ὅτι πρᾶγματι τοιαύτη εἶνε. Ὁ Φουτριδῆς ἦτο ἀνεκτίμητον ἐθνικὸν κεφάλαιον, καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὕλης τὴν σημερινὴν, εἰς τὸ Κράτος μας τοιαῦτα κεφάλαια σπανίζουσι.

Μετρίοφρων ἐργάτης τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ὄρασιου, καὶ τοῦ Πατριωτικοῦ Καλοῦ ὁ καλὸς Φουτριδῆς ἀπῆλθεν εἰς τὸ Ὑπερέραν μὲ τὴν συνειδησιν ἤρεμον, ὅτι ἐν τῇ ζωῇ ἐξεπλήρωσε πλήρως τὸν προορισμὸν του.

Εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἔθνους μὲ θυελλώδη τρόπον τινὰ ἐνθουσιασμών.

Ὁ ὠραῖος του βίος, βίος ἀληθινὰ Πλουταρχεῖου ἦρος ἄς εἶνε ὑπόδειγμα διὰ τοῦ μεταγενεστέρους.

Ὁ βίος τοῦ πτωχοτάτου βιοπαλαιστοῦ τοῦ Εὐδήλου, τοῦ ἀνεληθόντος διὰ τῆς ἀπαρμιλλῶν ἀξίας του εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα ἐπιστημονικὰ καὶ κοινωνικὰ ἄς χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα τῶν ἐπερχομένων. Ἄς ἔχουσιν οὗτοι ὑπ' ὄψει των, ὅτι κατὰ τὴν ἐνδοξὴν τῆς σταδιοδρομίας των δὲν προσήκεν νὰ ἐπιδεικνύσων ἀνωφελεῖ; περγαμηνὰς πλοῦτος, διότι δι' αὐτῶν δὲν πραγματοποιῶνται τὰ ἰδανικὰ ρηξικειλεύθων ψυχῶν, δοθέντος ὅτι οἱ ἀναδεικνύοντες ὡς ἐξαιρετικοὶ ὡς ὁ Φουτριδῆς βιοπαλαιστοὺς οἵτινες, ἐὰν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς εἶχον περγαμηνὰ; ὄλβου, δὲν θὰ ἦτο ποτε δυνατὸν νὰ διαπρέψωσι.

Οἱ ἐφιέμενοι νὰ διακριθῶσι καὶ ἀναδειχθῶσι δεόν νὰ ἔχωσι πλοῦσια μόνον τὰ ψυχικὰ χαρίσματα, ὡς τὰ εἶχεν ὁ Φουτριδῆς, αὐτοπεποιθῆσιν, ὑπομονὴν, ἐπι-

μονήν και επιμέλειαν. Όταν έχη κανείς τὰς ἀρετὰς αὐτάς, μεγαλουργεῖ. Φωτεινὸν παράδειγμα ὁ Φουτρίδειος βίος.

Ἐπρότεινα εἰς τοὺς φιλοπάτριδας κατοίκους τοῦ θαλασσοπλήκτου Εὐδήλου, ὅτι ἔχουσι τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως δι' ἐράνων ἀναμεταξὺ τῶν κατασκευάσασιν παλλεύκου μαρμάρου τὴν προτομὴν τοῦ ἐπιφανεστάτου συμπολίτου τῶν καὶ τὴν ἀνύψωσιν εἰς περιόπτου θέσιν τοῦ ἀγρίας τῶντι ποιητικῆς εὐμορφίας πολιέματός των.

Ἐὰν ἐνεργήσωμεν οὕτω θὰ τιμίσωσι καὶ τὸν ὑπέροχον Ἰκάριον καὶ τοὺς ἑαυτοῦς των, καθότι προσήκει νὰ λαζεύωμεν ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τὰς εὐγενεῖας ρισιογνωμίας τῶν ἐργατῶν τοῦ Καλοῦ, πρὸς διαιώνισιν τῆς ἀθανάτου μνήμης αὐτῶν καὶ φρονηματισμῶν τῶν μεταγενεστέρων κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν ἀξίωμα τῆς νεολαίας, ἅμμες γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρωνες καὶ εὐελπιστῶ, ἐπεριδόμενος εἰς τὰ πατριωτικὰ φρονήματα τοῦ ἐν λόγῳ πληθυσμοῦ ὅτι ἡ σύστασις μου θὰ λάβῃ σάρκα καὶ ὄστα.

ΣΥΜΕΟΝ ΗΡ. ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ
Δικηγόρος

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Πολλοὶ μᾶς ἠρώτησαν ποῖον θὰ εἶνε τὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θ' ἀπορρῶσιν ἀπὸ τὴν ἰδρῶσιν τοῦ Φιλοτεχνικοῦ Ὀμιλοῦ καὶ ἄλλοι ἐδογματίσαν λέγοντες ὅτι τὸ μόνον κατόρθωμα θὰ εἶνε νὰ δημιουργήσωμεν ἐνοχλήσεις καὶ νὰ παράσχωμεν πράγματα εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἐν μέρει δὲν ἔχουν ἀδικῶν οἱ τελευταῖοι, διότι καὶ ἡμεῖς δὲν περιμένομεν ἄμεσα τ' ἀποτελέσματα, ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι:

α'.) ἡ κοινωμία δὲν μᾶς ὑποστηρίζει ὀλιγῶς ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν πλοῦσοι οἱ ὁποῖοι ἐξωθεύουν 20,000 δραχμὰς δι' ἕνα χορὸν, ἐν ᾧ εἰς τὸν Σύλλογόν μας δὲν κάμνουν οὔτε 200 δραχμῶν δωρεάν.

β'.) ἡ κοινωμία δὲν μᾶς ὑποστηρίζει ἠθικῶς ἐφ' ὅσον πάρα πολλοὶ πλοῦσοι καὶ πολλοὶ εὐκατάστατοι ἐπέστρεψαν τὴν Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν, τῆς ὁποίας οἱ πλείστοι τῶν συνδρομητῶν ἀνήκουν εἰς τὴν ὑπαλληλικὴν καὶ ἐργατικὴν τάξιν.

Ἐπάρχει ὁμῶς εἰς τὴν ἰδρῶσιν τοῦ Ὀμιλοῦ, ἡ λαμβάνουσα ἐνέργεια ἡ ὁποία θὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὸ μέλλον. Διότι οἱ εἴκοσι πέντε οἵτινες ἀπασχολοῦνται σήμερον εἰς αὐτὸν, θὰ γίνουσι αὐριοὶ κοινωνικοὶ παράγοντες καὶ θ' ἀποτελέσουν τὸν πυρῆνα ὅστις θὰ διακηρύξῃ καὶ θὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἰδέας του, με ἐνθουσιασμόν. Καὶ ὁ μιμητισμὸς καὶ ἡ μικροφιλοδοξία, τὰ δύο αὐτὰ ἐλαττωματικὰ πρότερα, θὰ συμπληρώσουν τὸ ἔργον.

Καὶ εἶνε ἀρετὰ αὐτὰ, διὰ νὰ μᾶς ἐνισχύσουν εἰς τὸ νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν ἀχαρὶν καὶ φαινομενικῶς ἄσκοπον ἀγῶνα μας.

Φιλοτεχνικὸς Ὀμιλος ἀναβιβάζει προσεχῶς ἐπὶ σκηνῆς τριπρακτὸν θεατρικὸν ἔργον, με κάθε δυνατὴν ἐπιμέλειαν καὶ εὐσημεδίαν, καὶ ἰδιαίτερον

σκηνικὸν διάκοσμον.

Τὸ φαινόμενον εἶνε μοναδικὸν εἰς τὰ χρονικά τῆς Σαμιακῆς ἐρασιτεχνίας.

Καὶ ὁμῶς ὡς νὰ μὴν ἤρουν τὰ διάφορα ἐμπόδια τὰ ὁποῖα μᾶς παρουσιάζονται διαρκῶς, προσετέθη εἰς αὐτὰ καὶ ἡ διδασκαλικὴ ἀντίληψις. Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν αὐτοὶ ἠμποδίσαν διὰ τῶν ἐνεργειῶν των τὰς μαθητριάς νὰ συμμετάσχουν εἰς τὴν προσεχῆ παράστασιν.

Ἀπὸ μερικῶν **σοβαρῶν**, ἐχαρακτηρίσθη τὸ Σωματεῖον μας ὡς ἐστερημένον σοβαρότητος.

Θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι εἰς τοὺς κυρίους αὐτοὺς ἂν μᾶς ἐξέθετον τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑποθέτομεν ὅτι εἶνε ἡ διαγωγή, οὔτε ἡ κοινωνικὴ θέσις, οὔτε ἡ μόρφωσις, οὔτε ἡ ἀνάπτυξις, οὔτε ἡ ἐξαιετὴς καλλιτεχνικὴ δράσις τῶν ἀποτελούντων τὸν Φιλοτεχνικὸν Ὀμιλον Νέων.

Ἄν εἶνε ἡ Νεότης «σκουζάτε» καὶ ἄς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ δεχθῶμεν ὅτι πραγματικῶς «Τὸ γῆρας οὐ μόνον ἔρχεται.»

Ἀπὸ παντοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκλεκτότερον διανοούμενον κόσμον τῆς, λαμβάνομεν συγχαρητήρια γιὰ τὴν φιλολογικὴν προσπάθειαν τοῦ τόπου ὅσον, καὶ διὰ τὴν ἀριστοτεχνικὴν μετάφρασιν τῆς Ὀδυσσεΐας ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ φίλου καὶ συνεργάτου κ. Ζ. Σίδερη.

Εὐχαριστοῦμε τοὺς καλοὺς φίλους. Ἀποτελεῖ πραγματικὰ γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα δόξα ἀληθινὴ ἡ μετάφρασις τῆς Ὀδυσσεΐας τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἐτῶν ἤρχισε ὁ λεπτὸς ποιητὴς τῶν «Φύλλων καὶ Φτερῶν», τελείας ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, ἀποδόσεως, στίχου, ρυθμοῦ.

Μανθάνομεν πῶς ὁ ποιητὴς μας Παλαμᾶς με ἐνθουσιασμόν ἐξεφοάσθη διὰ τὴν πολυτίμον ἐργασίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐκδοσις θ' ἀποτελέσῃ Ἑλλαδικὸν γεγονός.

Ἐτσι συμπληρῶνεται ὕστερα ἀπὸ χρόνια, μετὰ τὴν μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδας ἀπὸ τὸν κ. Πάλλη, μιὰ ἀνάγκη σπουδαία ὅσον καὶ δυσεκπλήρωτη: ἡ ἀπόδοσις στὴ δημοτικὴν μᾶς γλῶσσαν τοῦ Ὀμηρικοῦ ἔργου ποῦ θὰ γίνῃ ξανά τὸ καινούργιο δημοτικὸν τραγοῦδι, καὶ ἡ νέα δόξα τῆς Ἑλλάδος.

Τέτοια ἔργα ἀξίζουν ἀληθινὰ τὴν ἐθνικὴν εὐγνωμοσύνην.

Στίγγουμε θερμὰ τὸ χεῖρ τοῦ ἀριστοτέχνη μεταφραστῆ καὶ τὸν συγχαίρομε γιὰ τὸ δημιουργικὸν τοῦ ἔργου.

Οἱ ὁμογενεῖς τοῦ ἐξωτερικοῦ δὲν μᾶς ὑπεστήριξαν ὅσον ὑπολογίζαμεν. Ἐλάχιστοι εἶνε οἱ ἐγγραφέντες εἰς τὴν Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν, οἱ δὲ ἄλλοι ὅχι μόνον δὲν ἐστειλαν τὴν συνδρομὴν, ἀλλ' οὔτε τὰ φυλλάδια ἐπέστρεψαν.

Ὁμολογοῦμεν ὅτι τὰ 5 δολλάρια ἢ τὰ 50 φράγκα, εἶνε ἴσως ὑπερβολικά, ἐν σχέσει με τὴν συνδρομὴν κα ἐμφάνισιν ἄλλων ξένων περιοδικῶν, ἀλλὰ ὁ Σύλλογός μας ἐσκόπευε νὰ χρησιμοποίησιν τὰ πλεονάσματα τῶν πόρων του εἰς τὴν ἀνέγερσιν θεάτρου, ὀργάνωσιν λέ-

Ἐβράδουαε καὶ σήμανε παππᾶς τὸ σημαντῆρ καὶ νῖος τῆ νιά κουβέντιαε ἀπὸ τὸ παραθύρι. Ὁ νῖος γύρεψε φιλι καὶ ἡ κόρη δαχτυλιδι...

Θαρρεῖ πῶς βλέπει κανεὶς τὸ ἀπόβραδο τὶς θρησκοληπτες γυναικούλες νὰ μαζεύονται μιὰ-μιὰ στὴν ἐκκλησοῦλα ἐνῶ ἡ κόρη βρίσκει εὐκαιρία νὰ ἀλλάξῃ δυὸ κουβέντες με τὸν ἀγαπητικό της, ἐπειδὴ ἔμεινε στὸ σπίτι νὰ ἐπιβλέπῃ τὰ μικρὰ ποῦ παίζαν στὴν αὐλὴ καὶ γιὰ νὰ ρίχνῃ καμμιὰ ματιὰ στὸ φαγητὸ προπονομένη ἀπὸ τῶρα στὰ καθήκοντα τῆς νοικοκυρᾶς. Τὸ τραγοῦδι—ἀφήγησις ἀργὸ καὶ ἀβίαστο προχωρεῖ καὶ στὴ περιπατησιὰ του ξεδιπλώνεται μπρὸς μας τὸ χωριάτικο καφενεῖο με τοὺς θαμῶνές του ποῦ κουρασμένοι ἀπ' τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας πίνουν κανένα ραχὶ καὶ ὕστερα στρίβουν εἰρηνικὰ τὰ τσιγάρα τους καὶ μέσα στὸ καπνὸ πλάθουν χίλια ὄνειρα. Ἄμα νυχτώσῃ πᾶνε στὸ σπίτι τους καὶ ἀφοῦ φᾶνε κά-νουε τὴν χειμωιάτικες νύχτες νυχτέρι πολλές οἰκογένειες μαζὺ, περνῶντας τὴν ὥρα τους με διηγήσεις διαφόρων παραμυθιῶν καὶ ἄλλων ἐπεισοδιῶν ἢ προβάλλοντας γιὰ λύσι πτυχήματα (αἰνίγματα) παραδιδόμενοι ὕστερα σ' ἕνα μακάριο καὶ ἀτάραχο ὕπνο. Ἐτσι περνᾷ ὡς ἐπὶ πλείστον ἡ ζωὴ τῶν χωρικῶν καὶ ἀπ' τὴ ζωὴ αὐτὴ δημιουργηθήκεν τὰ δημάτικα τραγοῦδια καὶ τὴ ζωὴ αὐτὴ—καὶ μόνον αὐτὴ—ἐκφράζουε καὶ ὑμνοῦνε γιὰτὶ εἶναι ἡ ἰδεωδης καὶ ἀρθαστος ἑλληνικὴ ζωὴ ποῦ γιὰ θεμέλιο τῆς εὐτυχίας της εἶχε τὴν νοικοκυρωσύνη καὶ τὴ καλοπέρασι. Ἄλλὰ καὶ ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ ποῦ πάντοτε στεκοῦντανε πολὺ ψηλὰ τραγοῦδήθηκε με θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ ἡ δημοτικὴ μᾶς μοῦτα σπατάλισε ὅλες τῆς ἐκφράσεις γιὰ νὰ τὴν ὑμνήσῃ καλλίτερα. Παραθέτομε ἕνα ἀπ' τὰ πολλὰ τραγοῦδια ποῦ τραγοῦδιέται ἀκόμα καὶ σήμερα σὲ μελωδία ἐκφραστικὴ καὶ ἀφηγηματικὴ στὴν ἀρχὴ καὶ ἀργῇ, βαρεῖα, λυπητερὴ στὸ τέλος, ποῦ ἀποτελεῖ ἴσως τὸ διαμάντι τῆς Σαμιατικῆς δημοτικῆς μουσικῆς καὶ ποιήσεως.

Μιὰ κόρη ρόδα μάζωνε καὶ ἄνθη κορβολόγα καὶ ὁ Βασιλῆς ἀζάντησε ἀπὸ τὸ ἄβ' καὶ ἐρχόντα—Ὡρα καλὴ σου κοπελιά, δός μου καὶ μὲνα ρόδα—Μετὰ χαρᾶς σου, Βασιλί, καὶ νὰ σοῦ δώσω τρία.
Ἐβγαλε καὶ τοῦ ἔδωσε τὰ δυὸ τῆς δαχτυλιδία, μὰ ἡ μάγνα της τῆ θώραγε ἀπ' τοῦ παραθυράκι—Μὰρ σκύλλα, μαρὴ ἄνομη καὶ ἀρμενουβαφτισμένη, πῶχεις τοὺς δώδεκ' ἀδελφούς καὶ θὰ σὲ μαντατέψου; Ἀκόμα λόγου ἔλεγε καὶ οἱ δώδεκα ἐφτάσαν καὶ οἱ δώδεκα τὴ δέρνανε με τὰ γδυμὰ μαχαίρια καὶ ἡ μάγνα της τὴν ἔδερνε με μιὰ χρυσὴ βεργίτσα.
Ἡ κόρη ὡς τὰ μεσανύχτα πῆρε καὶ ψυχουμαχα καὶ ἡ μάγνα της μπηνόβγαίνε καὶ τὰ μαλλιά της τράβα.—Σὰ θὰ παιθάνης, κόρη μου, τί ροῦχα νὰ σοῦ βάνου; Θέλεις ἀπὸ τὰ χρούσαφα ἢ ἀπ' τὰ βιλουδένια;
—Δὲ θέλου ἀπ' τὰ χρούσαφα μηδ' ἀπ' τὰ βιλουδένια, μόν' θέλου νὰ με θάψετε μέσα στὰ ματουμένα, γιὰ νὰ τ' ἀκούσ' ὁ Βασιλῆς, γιὰ νὰ τοῦ μᾶθ' ἡ χώρα πῶς χάνου γῶ τὴ νεότη μου γιὰ δυὸ ζευγάρια ρόδα!!...

Τέτοιου τύπου σχεδὸν εἶναι ὅλα τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια τῆς πατρίδος μας με τὰ ὁποῖα ὅλες ἡ γενεὲς τῶν προγόνων μας ἐξεδήλωναν τοὺς πόθους των καὶ ὅλα τὰ αἰσθήματα ποῦ πλημύριζαν τὴ καρδίαν τους. Ἡ ἀγάπη με τὸ τραγοῦδι θὰ ὑμνηθῇ καὶ ὁ καυμὸς πάλι μ' αὐτὸ θὰ ἐκδηλωθῇ, ὅλα τὰ ἡρωικὰ κατορθώματα καὶ τὰ ἐθνικὰ ὄνειρα σφαιλοῦνται μέσα στὰ τραγοῦδια ποῦ δείχνουν πῶς ὁ Σαμιατὴς με τὸν εὐγενῆ χαρακτήρα του καὶ τὴ τάσι του πρὸς τὸ ἰδεῶδει δὲν ὕστέρησε καθόλου στὸ ζήτημα

αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. Ἐδημιούργησε καὶ αὐτὸς κατὰ πολὺ σπουδαῖον τὸ ὁποῖον θὰ δώσῃ μεγάλη βοήθεια σὲ κείνους ποῦ ὀρμῶμενοι ἀπὸ καθαρῶς ἑλληνικὰ καλλιτεχνικὰ αἰσθήματα γιὰ τὴ θεῖα Τέχνη τῆς μουσικῆς θὰ περιορισθοῦν στὴ τεχνικὴ ἐπεξεργασία τῆς δημοτικῆς μας μελωδικῆς γραμμῆς ποῦ ἐμπεριέχει μέσα της ἕνα καινούργιο κόσμον μουσικῆς ἐκφράσεως καὶ πρωτοτυπίας, ἀντὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ προσανατολίσουν τὸν καλλιτέχνη ἑαυτοὺς πρὸς ἄλλους κόσμους μουσικῆς ποῦ ὅσο μαινομενικῶς καὶ ἂν καταπλήσσουν, πρὸ πάντων διὰ τὸ τέλειον τῆς τέχνης, πάντα μένουσι ἄφωνοι καὶ ξένοι γιὰτὶ ἡ ψυχὴ ποῦ τοὺς ἐδημιούργησε δὲν ἐξεδήλωσε ἄλλο τίποτα παρὰ τὰ ἰδικὰ τῆς αἰσθήματα τὰ ὁποῖα βέβαια ἦτανε πολὺ διάφορα τῶν ἑλληνικῶν. Ὁ μέγας Βάγνερ με τὰς συνθέσεις του ποῦ βάσι εἶχαν τῆς δημοτικῆς μελωδίας τῆς Γερμανίας ἀνοίγει τὸ δρόμον τῆς τεχνικῆς ἐμφανίσεως τῆς μουσικῆς, τῆς ἀπλῆς μουσικῆς ποῦ ἡ λαϊκὴ ψυχὴ ἐπλασε καὶ ἐδημιούργησε. Με τὴ μουσικὴ τοῦ Βάγνερ μιλάει ὁλόκληρος γερμανικὸς λαὸς με μεγάλη εὐγλωττία καὶ ἐκφρασι.

Ἡ χώρα μας ποῦ μόλις ἀριθμεῖ ἐλευθέρου βίου ἑκατὸ ἐτῶν δὲν εἶνε βέβαια κατακριτέα γιὰ τὴ μουσικὴ της ὀπισθοδρομικότητα. Ὁ Ἕλληνας καλλιτέχνης δὲν μπόρεσε ν' ἀποκτήσῃ ἀκόμα τὴν ἐθνικιστικὴν ἀτομικότητα ποῦ τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ μεγάλο ἔργον γιὰ τὸ ὁποῖο εἶναι προωρισμένος. Μόλις τώρα τελευταίως ὄλοι οἱ μουσουργοὶ μας καὶ οἱ μουσικοφιλόλογοι ἄρχισαν με συστηματικὴ ἐνέργεια καὶ μεγάλη ἀφοσίωσι νὰ δημιουργήσουν μιὰ καθαρῶς Ἑλληνικὴ Μουσικὴ με ἐθνικὸν χρῶμα ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ τίποτα τὸ κοινὸ με τὴ μουσικὴ τῆς Δύσεως καὶ νὰναὶ ἀπηλλαγμένη ἀπ' τοὺς τούρκικους ἀμαnéδες ποῦ μοιραίως εἰσέδυσαν στὴ μουσικὴ μας. Καὶ ἡ Σάμος ποῦ πάντα βράθηκε καὶ στάθηκε Ἑλληνικὴ, με τὰ ἐμπνευσμένα δημοτικὰ της τραγοῦδια θὰ συντελέσῃ ἔστω καὶ ἐλάχιστα στὴν ἀκριβεστέρην διάγνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ μας μουσικοῦ χρώματος προσφέρουσα τὴ ταπεινὴ της ἐκδούλευσιν. **Σὰν ὁδηγῆτρα τοῦ δρόμου 'στὴν Ἑλλάδα**, στὴν Ἑλλάδα τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου ποῦ ἔστιν Ἀρχαιότητα προσέφερε τὰ φῶτα τοῦ πολιτισμοῦ σ' ὅλο τὸ κόσμον, καὶ τώρα πάλι ἐργάζεται—πάντοτε ἀκούραστος σκαπανεύς—γιὰ τὴν ἀνύψωσιν τῆς διεθνούς μουσικῆς ἰδέας με τὴ δημιουργία Ἑλληνικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ἡ ὑπαρξίς της ὁποίας πολλὰ θὰ συνεισφέρῃ στὴν ἐξέλιξιν τῆς παγκοσμίου Μουσικῆς Τέχνης.

Σάμος—Βαθύ.

ΘΕΜΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Στοιχεῖο, ἀπάν' ἀπ' ὅλα, πρώτης ἀνάγκης, τιμιώτατο, ἀπαραίτητο γιὰ τὸ νομα, τὸ πλοῦτισμα, τὸ ξάπλωμα, τὴ πρόοδο, καὶ τὴν ἐπικράτησι τῆς δημοτικῆς γλώσσας, θετικὴ ἀπόδειξις πῶς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ζῆ, ἀξίζει νὰ ζῆ, καὶ θὰ ζῆ—εἶνε ἡ φιλολογικὴ καλλιέργεια, τὸ μεθοδικὸ γράψιμο τῆς δημοτικῆς γλώσσας.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἄν οἱ κόσμοι σὺντριβαν τὸν ἄνθρωπον αὐτὸς θὰ ἦτον εὐγενικότερος, ἀπὸ κείνον ποῦ θὰ τονε σκότωνε, γιὰτὶ αὐτὸς θὰ ἤξερε πῶς πεθαίνει: καὶ τὴ ὑπεροχὴν ποῦ ἔχουν οἱ κόσμοι μπροστά του, οἱ κόσμοι δὲν τὴ ξέρουν.

ΠΑΣΚΑΛ

ΑΝΑΚΡΕΩΝ

I
Θέλω νά τραγουδήσω
τον Κάδομο τούς Άτρείδες,
μά ή λύρα με τις κόρδες
τόν έρωτα άντηχάει.
Πετώ τις πρώτες κόρδες,
άλλάζω ελη τη λύρα
καί τραγουδώ τούς άθλους
του Ήρακλή, μά κείνη
άντιφωνούσε αγάπες.
Ά στο καλό νά πάτε,
ώ ήρωες, γιατί ή λύρα
έρωτες μόνον έχει.

II
Έχάρισεν ή φύσις
τά κέρατα στους ταύρους,
γαρές όπλές στους ίππους
καί στους λαγούς ποδάρι·
τά δόντια στά λεοντάρια
τό πέταμα στά όρνια·
στούς άντρες περηφάνια,
καί τίποτα δέν είχε
νά δώση στις γυναίκες
καί τί λοιπόν τούς δίνει;
τήν όμορφιά μονάχα.
κι άπ' όλες τις άσπίδες
κι άπ' όλα τά κοντάρια
ποιό δυνατή κι άπ' όλα
κι άπ' τη φωτιά ακόμα
ή όμορφη γυναίκα.

III
Πάνω σέ μυρτιές γυρμένος
καί σέ μαλακά χορτάρια
θέλω νά κερνώ νά πίνω
κι' ό Έρωσ με χιτώνα,
ύψηλά άνασηχωμένο
καί δεμένο με σειρήνια
άπό πάνω άπ' τό λαιμό σου,
τό κρασί θά μου σερβίρει
γιατί σαν τροχός άμάξης
ή ζωή κυλάει καί τρέχει
καί θά κείμεθα αιώνια,
λίγη σκόνη άπό σκόρπια
κόκκαλα άψυχα καί κρύα.
Τι χρειάζονται τά μύρα
καί τά λούλουδα στους τάφους
κάλλιο έμέ που ζω ακόμα
με τά μύρα νά με ράνης
καί με ρόδα τό κεφάλι
καί με τρυφερές μυρσίνες
σκέπασέ μου' ώ πριν Έρωσ
νά μισέψω για τον Άδη
θέλω νά διασκεδάσω

Μεταφρ. Μ. ΒΟΗΚΛΗΣ

ΑΠΟΜΕΣΗΜΕΡΟ

Τ' άπομεσίμερου φλογάτα φωτομάγια
σπκώνουν στις κορφάδες τους ψηλά οι έλληνες,
στη ρευματιά φουντώνουν τις δαφνιές τά βάρια,
χαϊδοφιλιούντ' οι ίσκιοι με τις άντηλιές.
Πάντα προφήτες του καλοκαιριού τά μαύρα
τζιτζίκια της κάψας πίνουν την καταχνιά,
με γλεντοκόπι καί στών χωραφιών τη λαύρα
βαρκοϋλες οι άνεμώνες μ' αλικά πανιά.
Κι' ένα άποκάρωμα ξανοίγει πάντα ό νοϋς
την ώρα αυτή. Ό ύπνος όλα έχει κουρσέψη
φερμένος άπ' τά άλαργινά καί τούς θεούς.
Και μες του δάσους την άκύμαντη μονία
κοιμίζει του την ίσκιωμένη παρθενιά
πού όρέγεται νά τίνε ξεπλανέψη.

ΣΤΗ ΧΑΡΑ

Χαρά μου όπου σε δέχτηκα κι' εγώ για λίγο εντός μου
δρυσούλα που μου δρόσιες μαζύ κορμι καί νοϋ
ποιδες άπό κρούσταλλο καί φως πλανήτης τούρανου
σ' έπηρε ω εκεί στ' άνέφερα του φωτεινού του κόσμου.

Στις ποθοπλάστρες νεότητας μου την κυματούσα λίμνη
άπλωνε τις φτερούγες σου παιδιάτικη χαρά
καί σμίγαν έξεδιόλυτα οι άρροι με τά φτερά
καί ήταν όνείρατα οι στιγμές κι' ήταν οι ώρες ύμνοι

Μ' άλλου τώρα ξανοίχτηκες τη ζέση στρατα πήςρες.
Και άπ' τούς άσπέρειτους κρουνους των μαύρων σου
πέρνουνε διάφανο πιο-ό στα βάθη των νυχτών
καί πίνουν άργομεθυστ, μάνια μου, οι δυό μας μοίρες.
'Απρίλης 1921. ΚΩΣΤΑΣ ΑΕΤΗΣ

ΕΥΤΥΧΙΑ

ΑΝΑΤΟΛΗ

Κόντευαν μεσάνυχτα.
Τό κατήστρωμα του υπερωκεάνειου είχεν έρημώ-
σει γιατί όλοι οι έπιβάτες τρέβητηκαν. Μόνο ένα ζευ-
γαράκι έμεινε σέ μιάν άκρα πλαθόντας ποιός ξέρει τι θ-
νειρα στη θωριά του καχεκτικού φεγγαριού που πήγαινε
νά βασιλέψει στό βάθος του όρίζουτα.

Τα γαληνεμένα νερά της Μεσογείου ταραζόνταν άπό τό
πέρασμα του σιδερένιου κολτσού καί τό ρυθμικό πάφλα-
σμα έφτανε ως τό ύψος της γέφυρας σαν έξωτικό τρα-
γουδι.

Αδιάκριτα μάτια δέν υπήρχαν πουθενά.

Ακόμα καί τό φεγγαρι βρισκίκε νά τούς άφίσει μο-
νάχους.

Κι' έμειναν τά γλυκά άστέρια, καλοί συντρόφοι της
άνθρώπινης καρδιάς στη χαρά καί στη λύπη.

Μέσα στο καπνιστήριο του βαποριού γίνονταν μεγάλη
συζήτηση για τό ζευγάρι. "Όλοι σω-ούσαν γι' αυτό,
ως που βρέθηκε ένας Άθηνάιος μεγαλέμπορος νά ικανο-
ποιήσει την πειρίεργιά τους.

— Έκεινος λέγεται Άνδρέας Γ... καί κατάγεται άπό
άρχαια οίκογένεια. Κληρονομησε μεγάλη πειουσία σέ
διάφορους τί-λους, άπό τούς γονείς του, την όποίαν συ-
ξησε παίζοντας στο χρηματιστήριο. Είνε νέος της έπο-
χής, μορφωμένος, ξέρει πολύ καί καλό κόσμο, καί τον
ξέρει ακόμα περισσότερος. Αγαπάει δυο: τά γλέντια,
τά ξενύχτια καί τον έλαρρόκισμο.

Η γυναίκα του ή Νέλλια, είναι κόρη του στρατηγού
Κ... που σκοτώθηκε τυχήα στη μεγάλη γυμνάσια, εδώ
καί δέκα χρόνια. Η μητέρα της, μιá πολύ καθώς προ-
πει άργόντισσα είναι Κυρία της Τιμής της βασιλίσσας.
Έχουν άπέραντα κτήματα που ή αξία τους δέν υπολο-
γίζεται πρόχειρα. Ίσως καί ν' αξίζουν περισσότερο άπό
την πειουσία του άνδρός της.

Ο έμπορος με τη δική του άντιληψη, έχεινε καλό νά
πληροφορησει τό άκροατήριό του, κυρίω, για την οικο-
νομική κατάσταση των υπεκείμενων της ιστορίας του καί
για την καταγωγή τους. Γρήγορα όμως άντελήφθηκε πως
ή ιστορία του δέν έκανε εντύπωση κι' άλλαζε τρόπο.

—Τό περιστατικό, είπε, του γαμου των είναι πολύ πα-
ράξενο. Μπορεί νά πει κανείς πως ό έρωτας τους γεννή-
θηκε άπό ένα άτύχημα που ίσως νά κατέληγε σέ κατα-
στροφή.

Τό θέμα γίνθηκε ενδιαφέρον κι' όλοι άκουαν τώρα με
προσοχή. Ο έμπορος θέλησε νά εκδικηθεί με τη σειρά
του. Σταμάτησε κι' άφου έβγαλε, άργα, άπ' τη τσέπη
του μιá χρυσή τσιγαροθήκη πήρε ένα τσιγάρο καί τό ά-
ναψε.

Τό άκροατήριο άνυπομόνησε.

—Λοιπόν; ρώτησε κάποιος νεαρός.

Λοιπόν, είπε ό έμπορος χαρούμενος, για τό κόλπο του.
Η Νέλλια είχε πάρει άνατροφή ευρωπαϊκή. Αγαπούσε
έξαιρετικά τές έκδρομές καί τά σπόρ. Μιá μέρα που ίστι-
οπλοούσε άναποδογύρισε άπό παρατιμονιά ή βάρκα της
κιάν δέν πρόφτανε ό Άνδρέας με τη βενζινάκατο θά πίνι-
γονταν άσφαλώς. Έπιασαν σχέσεις άπό κείνο έπεισόδιο
καί μετά τρεις μήνες στεφανώθηκαν. Τώρα κάνουν τό τα-
ξειδι του γάμου. Θα επισκεφθούν, βέβαια, όλες τις ευ-

ρωπαϊκές πρωτεύουσες. Πολύ ταιριασμένο συνοικέσιο. "Ο-
πως είναι κι' οι δυό πλούσιοι θα περάσουν καλά, εκτός
άν...

Τή στιγμή κείνη τό ζευγαράκι μπήκε στη σάλα. "Ο-
λων τά μάτια προσηλώθηκαν πάνω τους καί ή άγόρευση
του έμπόρου σταμάτησε.

Είνε τώρα περισσότερα άπό δυό εβδομάδες που βρί-
σκονταν στο Παρίσι.

Στό τρελλό Παρισίακι που τραγουδήσαν οι ποιηται καί
που με τις όμορφιές του μαγεύει τον κάθε έπισκέπτη.

Και όμως στη Νέλλα φαίνονταν άπαίσιος.

Γιατί οι γυναίκες του Παρισιού είναι πολύ έπιφοβες.
Και είτε άπό προκατατάληψη γεννημένη άπό ζούλια, είτε
γιατί έννοιωθε κινένα κακό προαισθημα, μίσισε την πόλη
αυτή, πριν ακόμα την καλογνωρίσει.

Και τό βράδυ εκείνο που μόνη στη κρυφτόκο δωμά-
τιο του ξενοδοχείου ξαπλωμένη σέ μιá ντορμέζ, περίμενε
τόν Άντρέα, δικαιολογούσε όλη τη δυσαρέσκεια που της
έδωσε εξ' αρχής τό Παρίσι.

Γιατί ή ώρα ήταν περασμένη καί 'κείνος δέν φάνηκε
ακόμα.

Η φαντασία της ξαναμένη έπλαθε τά πιο άνησυχά-
στικά όράματα. Τόν έβλεπε τριγυρισμένο άπό γυναίκες.
Έκεινος έπινε σαμπάνια μαζί τους. Τις άγκάλια'ε, έ-
λεγε γλυκόλογα, τις φιλούσε...

Και δέν ήσυχασε παρά μόνο όταν κούρασε τό κεφάλι
της με τις σκέψεις αυτές τόσο, που τά μάτια της έκλει-
σαν μόνα τους.

Ο πρώτος ύπνος, βαρύς, δέν έχει όνειρα...

Όταν γύρισε ό Άνδρέας ήταν τρεις άπό τά μεσά-
νυχτα.

Στό πρώτο δωμάτιο, του άπαρτεμάν που κρατούσαν,
τό ηλεκτρικό ήταν σβυσμένο. Η σάλα είχε όμως φως.

Στάθηκε άναποφάσιτος.

Τώρα θυμήθηκε πως είχε ξεχάσει νά την ειδοποιήσει
ότι θ' άργούσε. Τότε θάταν εύκολο νά βρει μιá δικαιολο-
γία, ότι λογου χάρη συνάντησε τυχαία τον γνωστό του
τραπεζίτη Ντέλα Κάο. Τόν παρεκάλεσε νά φάνε μαζί
καί επειδή του ήταν ύποχρεωμένος δέν ήθελε νά τόν δυ-
σαρεστήσει...

Τώρα τί θάλεγε...

Άλλά τέτοιαν ώρα τό πιο πιθανό ήταν πως θα κοι-
μήθηκε.

Άνοιξε σιγά την πόρτα της σάλας.

Στό ήρεμο φως του ηλεκτρικού είδε τη Νέλλα που ζα-
κολουθούσε νά κοιμάται.

Πόσο ήταν όμορφη ή γυναίκα του.

Τήν άλλη μέρα άφισαν τό Παρίσι.

Περάσαν τη Μάγχη με πυκνή όμίχλη.

Μά ούτε στην Αγγλία έμειναν πολύ.

Άπό κει τράβηξαν για τη Σουηδία καί μετά για τό
Βερολίνο.

Κατόπι στη Βιέννη.

Έμειναν αρκετό καιρό στη πόλη αυτή της τέχνης.

Ο Άντρέας ξενύχτησε πάλι, αλλά τη φορά τούτη
φρόντισε νά προδιαθέσει τη γυναίκα του. Είπε πως είχε
σπουδαία έργασια. Της έδειξε καί ένα τηλεγράφημα που

πῆρε τὸ πρῶτ' ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Ἐπρεπε νὰ ἐξακριβώσῃ κάποια ὑπόθεση. Καὶ ἡ δουλειὰ αὐτὴ χρειάζονταν καιρὸ.

Ἡ καρδιά τῆς Νέλλας σφίχτηκε πάλι, μὰ δὲν εἶπε τίποτα. Τὸν ἀγαποῦσε τόσο πολὺ.

Ἐξ ἄλλου μπορεῖ καὶ νὰ τὸν ἀδικοῦσε με τὶς ὑποθέσεις ποὺ ἔκανε.

Γιὰ πῶς λόγῳ νὰ τὴν ἀπατάει; μήπως δὲν ἦταν ἔμορφη;

Τῆς τῶπαν πολλοί· τῆς τῶλεγε κι' ὁ κατρέφτης κάθε μέρα.

Ἄν ὅμως ἐκεῖνος ἦταν φυσικὰ τέτοιος; Τὸ παρελθὸν μαρτυροῦσε πολλὰ ἐναντίον του.

Συχάθηκε τὰ ταξίδια. Φτάνει πιά. Λεῖπουν τόσον καιρὸ κι' ἔπρεπε νὰ γυρίσουν στὴν Ἀθήνα...

Τὴν ἄλλη μέρα ἔθιξε δειλὰ τὸ ζήτημα τῆς ἀνάτροφῆς. —Κατεβαίνουμε στὴν Τεργέστη μίσον Ἑλβετίας, ἀπάντησε ὁ Ἀντρέας, κι' ἀπὸ κεῖ παίρνουμε τὸ πρῶτο βαπόρι.

Δέχτηκε. Δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ἀρνηθεῖ τίποτα. Τώρα τὸ καταλάβαινε καλά.

Ενα φθινοπωρινὸ πρῶτ' ἄραξαν στὸν Πειραιᾶ. Ἡ μαμὰ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς προῦπαντήσῃ ἐπειδὴ τηλεγράφησαν πὼς θὰ φτάνανε τὴν ἄλλη βδομάδα.

Ἦσαν ἕνα ἀγοραῖο αὐτοκίνητο. Ἄδύνατος ἥλιος ρώτιζε μιὰ πολὺ γλυκειὰ μέρα.

Ἐνα χαϊδευτικὸ ἀγεράκι. Στὸν καταγάλανο οὐρανὸ μεγάλοι σῶροι ἀπὸ ἄσπρα σύγνεφα.

Στὴ ψυχὴ τῆς Νέλλας ζύπνισαν οἱ παλιὲς ἀναμνήσεις. Χθὲς ἀκόμα ξένιαστη παιδοῦλα χωρὶς καμμιὰ φροντίδα, εὐδιάθετη σὰν πουλάκι.

Σήμερα... Ἄ, ἡ καυμένη ἢ Ἀθηνούλα. Τώρα ἐνιωθε πόσο ἀγαποῦσε τὸν τόπο αὐτόν.

Ἐδῶ ἡ ἀνοιχτὴ τῆς δημιουργίας χαίρετῆσε τὴν ἀνοιχτὴ τῆς ζωῆς τῆς. Καὶ σὰν ἐκρινὸ λουλουδάκι τῆς χαϊδεῖσε τὴ ψυχὴ ἢ πνοὴ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀγνωστα αἰσθημάτων.

Ἀναστéναζε... Ὁ Ἀντρέας τὴν κοίταζε λοξὰ χωρὶς νὰ πεῖ λέξη.

Ἐπρεπε ἀκούμπισε πίσω τὸ κεφάλι του κι' ἄρχισε νὰ σφυρίζει μίαν Ἄρια.

Η συνάντησιν μὲ τὴ μαμὰ τῆς πολὺ συγκινητικὴ. Τὴν ἀγκάλιασε μὲ κλάματα σὰν μικρὸ παιδάκι.

Ὅταν ἡ πρώτη συγκίνηση πέρασε, ἡ πείρα τῆς μητέρας βρῆκε πολλὰ λόγια καὶ κινήματα ἀφυσικά στὴν κόρη τῆς.

Καὶ ρώτησε κι' ἔμαθε τὴν αἰτία. Μὰ οἱ συμβουλὲς ποὺ θέλησε νὰ δώσει φάνηκαν καὶ στὴν ἴδια πολὺ φτωχικέ...

Μὲ τὸν ἔρχομὸ στὴν Ἀθήνα ἄρχιζε κινεούργια περίοδο στὴ ζωὴ τους.

Καὶ οἱ μέρες περνοῦσαν ἄλλοτε χαρούμενος καὶ ἄλλοτε λυπητερός.

Ο Ἀντρέας, φαίνονταν πολὺ συλλογισμένος, ἕνα ἀπόγευμα.

—Μὴν εἶσαι ἀδιαθέτος; ρώτησε κείνη μὲ ἐνδιαφέρον.

—Ἄ μὰ, δὲν ἔχω τίποτα.

—Μὰ εἶσαι χλωμός, ἐπέμενε. —Ἀλήθεια;

Χαμογέλασε. Παίζω ἕνα μεγάλο κόλπο στὸ χρηματιστήριο, ποὺ ἂν ἐπιτύχει θὰ γίνουμε δισεκατομμυριούχοι.

—Δὲν φτάνουν ὄσα ἔχεις; —Νομίζεις πὼς μὲ τραβάει τὸ χρήμα;

Κάθε ἄλλο. Μὰ θέλω νὰ κερδίσω πολλὰ γιὰ νὰ ταπεινώσω μερικὸς ψηλομύτηδες.

—Καὶ ἂν τὸ κόλπο σου ἀποτύχει, τότε πὼς θὰ ξαναδεῖς αὐτοὺς τοὺς ψηλομύτηδες;

—Ἄν ἀποτύχει; Δὲν μπορῶ νὰ φανταστῶ. Μὰ εἶνε ἀδύνατο, γιατί τὰ ἔχω ὑπολογίσει ὅλα μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια.

Μίαν ἰδέα πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῆς Νέλλας. Τὸ χρῆμα εἶνε αἰτία τῆς συμφορᾶς τῆς. Ναὶ τὸ χρῆμα. Γιατί ἂν ὁ Ἀντρέας ἦταν φτωχὸς δὲν θὰ μπορούσε νὰ κάνει παραλυσίες. Πόσο θὰ ἦταν εὐχαριστημένη νάχανε ὅλη του τὴ περιουσία αὐτὴ τὴν ἐπιχείρησιν. Τότε θὰ ἐξαρτῶνταν μόνο ἀπὸ κείνη. Καὶ ἤξερε πολὺ καλά τὴν καρδιά του. Χωρὶς περιουσία θὰ τῆς ἀφοσιώνονταν μὲ τὴ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα.

Ἐξω ἔβριχε σιγανά. Ἐνα σπουργίτι κάθισε στὸ παράθυρο γιὰ νὰ φυλαχτεῖ καὶ χτυποῦσε μὲ τὴ μυτίτσα του τὸ κρύσταλο.

Ἡ Νέλλα τὸ εἶδε. —Τὸ καυμένο, κρυώνει καὶ πεινάει. Θ' ἀνοιξῶ τὸ τζάμι νὰ μπεῖ μέσα.

—Μόλις ἀνοίξεις θὰ φύγει, τῆς εἶπε κείνος ἀδιάφορα. Καὶ τὸ σπουργίτι ἔμεινε ἔξω γιατί μεσολαβοῦσε ἕνα εὐθραυστο γυαλί.

Η θύελλα ποὺ ἐγκυμονοῦσε ἡ οικονομικὴ ἀτμόσφαιρα ξέσπασε τρομερῆ.

Τὸ κ ρ ἄ χ ξαφνικὸ καὶ ἀπρόβλεπτο. Ἐπειδὴ κανεὶς δὲν πρόβλεπε τέτοιο πρᾶγμα τὰ θύματα ἦσαν πάρα πολλὰ. Μεγάλοι ἐμπορικὸι καὶ τραπεζιτικοὶ οἶκοι σταμάτησαν τὶς πληρωμὲς τους. Ἄλλοι πτωχέψανε.

Ἐνας ἀπὸ κείνους ποὺ ἔπαθεν τὶς μεγαλύτερες κατστροφές ἦταν ὁ Ἀντρέας.

Καὶ εἶχε διαθέσει ὅλη του σχεδὸν τὴν περιουσία. Ὅτι θ' ἀπόμεινε ἀφ' οὗ τακτοποιοῦσε τὶς ὑποχρεώσεις του ἦταν γελοῖο. Τέτοια ποσὰ ζώδιζε πολλὲς φορὲς μέσα σὲ λίγους μῆνες.

Πόσο ἀνόητα εἶχε σκεφθεῖ. Τώρα τὸ καταλάβαινε. Πολὺ ἄργα πιά.

Ὅλη τὴ μέρα δὲν πῆγε στὸ σπῆτι. Ἡ Νέλλα εἶχε μάθει τὰ γεγονότα, χωρὶς λεπτομέρειες ὅμως.

Τὸ βράδυ σὰν γύρισε ὁ Ἀντρέας ἡ ὥρα ἦταν πολὺ προχωρημένη.

Τὸν ἀγκάλιασε χωρὶς νὰ πεῖ λέξη. Ἦταν ἰδρωμένος μ' ὅλη τὴ ψύχρα ποὺ ἔκανε ὄξω.

Ἐκείνος τὴ φίλησε δειλὰ, —Σήμερα εἶμαι πῶς φτωχὸς κι' ἀπὸ τὴν ἐπιστάτη μας, εἶπε μὲ φωνὴ κουρασμένη.

—Ἐ, καὶ τί μὰυτό; Μήπως δὲν εἴμαστε πάλι πλούσιοι; Ὅτι ἔχω εἶνε δικό σου.

—Δὲν ἀξίζω νὰ μ' ἀγκιπᾶς γιατί εἶμαι ἕνας ἡλίθιος.

Ἡ Νέλλα αἰσθάνθηκε ἄοριστα μιὰ τύψη στὴ συνείδησίν της. Εἶχε εὐχηθῆ νὰ ἀποτύχη ἢ ἐπιχείρησιν.

—Ἐφαγες; Τὸν ρώτησε. —Δὲν θυμάμαι... Δὲν πεινώ...

Χτύπησε τὸ κουδούνι καὶ παράγγειλε νὰ τοῦ φέρου ἕνα τσάι στὸ γραφεῖο του.

Γύρισε σ' ἐκείνη. —Νέλλα μου θὰ γράψω μερικὰ γράμματα. Πήγαινε νὰ κοιμηθεῖς γιατί εἶνε ἄργα.

Μπήκε στὸ γραφεῖο του. Θέλησε νὰ γράψῃ μὰ ἡ ταραχὴ του ἦταν πολὺ μεγάλη.

Ἐφεραν τὸ τσάι. Συνῆλθε κάπως κι' ἔγραψε δύο γράμματα.

Ἐπὶστερα σηκώθηκε ἀναψε ἕνα τσιγάρο κι' ἄρχισε νὰ περιπατᾶει στὸ δωμάτιο.

Ἡ Νέλλα οὔτε σκέφτηκε νὰ κοιμηθεῖ. Πολλὲς φορὲς πῆγε ὡς τὴ πόρτα τοῦ γραφείου, μὰ δὲν τόλμησε νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ.

Ἐξω ἄρχιζε νὰ χαράζει. Ὁ Ἀντρέας ἀκόμα νὰ βγεῖ.

Στὸ τέλος δὲν βόσταξε καὶ μπῆκε μέσα. Ἡ κάρμαρ γεμάτη καπνὸ. Ἐκεῖνος ξαπλωμένος σ' ἕνα κινναπέ ἀκόμα.

—Μὰ τί κάνεις ἔτσι, δὲν τὸ καταλαβαίνεις πὼς θ' ἀρρωστήσεις; Ἔσαι κατακίτρινος.

—Γιατί σηκώθηκες τέτοια ὥρα; —Θέλεις ν' ἀνοιξῶ τὸ παράθυρο νάμπῃ λίγος ἀέρας;

Ἐκεῖνος σηκώθηκε καὶ τὸ ἀνοίξε. —Πρέπει νὰ κοιμηθεῖς, ξανάπε κείνη.

—Δὲν μπορῶ εἶνε ἀδύνατο νὰ κλείσω μάτι. Καλλιτέρα θάταν νὰ κάμω ἕνα περίπατο.

—Πάμε μαζί. Θέλεις; Νὰ παραγγείλω τοῦ σωφὸρ νὰ εἰσιτάσῃ τὸ αὐτοκίνητο. Κοίταξε τί ἄμορφη μέρα ποὺ κάνει ὄξω.

Εἶπαν τοῦ σωφὸρ νὰ σταματήσει. Ἄρισαν τὸ αὐτοκίνητο καὶ τράβηξαν μπροστὰ μονάχοι.

Ἀπὸ τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς ἔβγαίνε ἕνα δυνατὸ ρῶς. —Θυμάσαι τὸ μέρος αὐτό; ρώτησε κείνη.

—Τὸ ξέρω. Γιατί; —Δὲ θυμάσαι τὴ μέρα ποὺ μὲ γλύτωσες; παρὰ λίγο νὰ πνιγῶμουν ἐδῶ. Εἶχε βουλιάξει ἡ βάρκα.

Τὴν ἀγκάλιασε καὶ τὰ χεῖλη του ἐνωθήκαν σ' ἕνα μακρὸ φίλημα.

Τὴ στιγμὴ κείνη ὁ ἥλιος ἔβριχνε τὶς πρῶτες τοῦ ἀχτίδες κι' ὑψώνονταν σὰν νὰ τὸν ἐσπρωχνε μιὰ ἀκαταγώνιστη δύναμις.

Ἀγκλιόσπασοι κι' οἱ δύο κοιτοῦσαν στὴν ἀνατολή, τὴν ἀνατολὴ τῆς κινεούργιας ζωῆς των.

Γ. ΛΟΓΗΣ

Ὁ λαὸς ὁ Ρωμᾶϊκος εἶνε γεννημένος γιὰ τὴ δραματούργια, προικισμένος γιὰ τὸ θέατρο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Τὸ βῆθος τοῦ κόσμου αὐτοῦ εἶνε πολὺ βαρὺ γιὰ νὰ τὸ σηκώσῃ ἕνας ἄνθρωπος, καὶ ἡ λύπη τοῦ κόσμου πολὺ βαρὺ γιὰ τὴν ὑποφέρει μιὰ καρδιά.

ΟΥΑΓΛΑ (Διηγήματα).

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ

Τὸ σπῖτι ἀπὸ λουλούδια. Μὲ τὸν ἀνθὸ τους μεγάλωσε κι' ἔγινε τὸ ὀραϊότερο. Ἐνας κρίνος ποὺ σκορπᾶ τὴ μνηρωδιά του μελαγχολικά καὶ σωπαίνει.

Λιγοστά τῆς τὰ λόγια στὸ μικρὸ καμπυλωτὸ στόμα. Στὴν ὀραία γραμμὴ του, ἡ παράλληλός της εὐρίσκειται στὸν παρθενῶνα, —σὰν νὰ τελειώνουν τὰ θλιμμένα σύνορα μιᾶς ἀνύπαρχτης λύπης, ποὺ δὲν τὴν ἀντιλεῖ ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀλλ' εἶνε βαθὺ ἀντικατόπτρισμα ἠθικῆς ὀραϊότητος. Ἡ αὖρες αὐτῆς τῆς ὀραϊότητος δὲν μᾶς δροσοῖζον. Τὶς φιλαργυρεῖται ἡ σιωπὴ τῆς. Εἶνε ἡ ἐπιστήμη τῆς δεσποσύνης τῆς.

Ὅταν νοιώσῃ χαρὰ, ἀνάλαφρα νὰ τὴν ἐγγίξῃ, ἀφίνει ἀπὸ τὴν εὐγενικὴν καμπυλότητα τῶν χειλιῶν νὰ ξεχύνονται ἁρμονικοὶ ἤχοι, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ κάποια μουσικὰ ἀτελεύτητα βάθη ἁρμονίας. Συνταράσσεται μιὰ γαληνιαία λίμνη ἀμεριμνησίας καὶ ἀγγελικότητος.

Σκορπᾶ μὲ τὴ σιωπὴ τὴν εὐωδιά μιᾶς Παρθενικῆς ζωῆς. Σ' ὄλο τὸ μεγάλο κόσμον τοῦ σπιτιοῦ, ποὺ τὸν ἐβρίσκει ἡ χάρις τῆς σιλουέτας τῆς—πλατυὰ ἡ ὀραιοσύνη ἄπειρα,—εἶναι τὸ κυρίαρχο συναίσθημα τῆς μητέρας. Ὅταν περιπατᾶ, σιγά, ἀπαλά, ἀνόμενα πλημμυρεῖ τὸ διάδρομο μὲ τὸ ρυθμικὸ παλμὸ τοῦ σώματός της. Λεπτὴ. Καλλιτέχνης ὡς ἐμφάνισιν. Ὡς οὐσία. Καρυάτις, φίλη τῶν λουλουδιῶν. Στόλισμα τῆς βεράντας. Τὴν ἐπισκέπτεται κάθε στιγμὴ. Ἐκεῖ θὰ βρισκεται πάντα κάτι ἀπὸ τὸ διάβα τῆς. Ἐνα τραντάφυλλο. Τὸ βιβλίον τῆς αὐτοκρατείας Ἐλισσάβετ. Les forces tumultueuses τοῦ Verhaeren. Μὲ τὴ γνώση, προσθέτει στὴ καλλιτέχνη ψυχὴ καὶ σὰν ἀπαλὸ φῶς, ἢ στεφάνι ἐνὸς πόνου.

Τὸ ἀπογεύματα μοιάζει ἰέρεια. Μὲ μαῦρο φόρεμα πλημμυρεῖ ἀπὸ περισσὴ μουσικοπάθεια τὸν ἑαυτὸ τῆς. Ζῆ μέσα σ' αὐτὴ ὡς τοῦ βραδυάσῃ. Σὴν σκια τότες περιπατεῖ ἀπαλά, σὰν τὴ ζωὴ τῆς, μὴν ταράξῃ τὸν κλειστὸν ἀγέρα τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ τραγοῦδι τῆς εἶνε ἡ ἁρμονία του. Θαμπά, ὑψώνει τὸ ὄχρὸ χέρι, μιὰ τεθλασμένη γιὰ ἕνα κιονόκρανο, νὰ παραμερίσῃ τὸ κόκκινο παραπέτασμα, νὰ δεχθῇ τὶς τελευταῖες ἀχτίδες τοῦ φωτός ποὺ βασιλεύει.

Τὸ κεφάλι σκυφτό, μαλλιὰ καστανά, ἀνυπότακτα, κομμένα. Στεφάνι τῆς μελαγχολίας τῆς. Τῆς λείπει ἕνα σκοτεινὸ βάθος. Πάει τὸ βρίσκει στὴν τραπεζαρία τῆς· ἐκεῖ εἶνε στὸ ὄραϊο θρόνον ἐνὸς θάμπους σκοτεινοῦ. Λευκὴ, μὲ τὴν ὀχρότητα τοῦ εὐαισθητοῦ, ἀνεγγίχτη. Μιὰ φαντασία, ἕνα ποίημα. Ἡ θρησκεία τὰ ὀνομάζει αὐτὰ ἀγγελικότητες.

Στὸ δρόμον ἀργή, ξένη πρὸς τὸ περιβάλλον τῆς. Ὅταν τῆς τὸ ὑπενθυμίσης μέσα στὴν βαθιὰ σιωπὴ τῆς ζωῆς τῆς, ξαφνίζεται. Γυρνᾶ νὰ δῇ ἂν ὑπάρχῃ κόσμος. Ἐμπρὸς βλέπει τὸν οὐρανὸ μονάχα.

Φαντάζομαι τὸν Παρθενῶνα νὰ στρέφεται πρὸς μίαν ἀγνωστὴ ἐποχὴ.

Θλίβεται, καὶ πάει σ' ἄστρα ὁ λογισμὸς τῆς. Εἶνε πάντα φευγάτη. Πὼς πάει σχολεῖο ἢ ἀπούσα;

Καλωσύνη. Συγχωρεῖ γιατί ἐγεννήθη, ἀλλὰ νὰ τῆς ἐπιτρέπουν νὰ ταξιδεύει τὸν ἀνθινὸν ὑπέροχον δρόμον τῆς σιωπῆς, καὶ τοῦ ὀραίου ἐσωτερικοῦ τῆς ἄλγους γιὰ τὸ πάσχιον ὀραῖον γύρω μας.

Τὸ πρόσωπό τῆς εἶνε ἡ προσωπογραφία τῆς ψυχῆς τῆς—

Σ. ΔΟΡΗΣ

PAUL LANDORMY

FRANZ SCHUBERT

Ο Franz Schubert γεννήθηκε στο Lichtenthal κοντά στη Βιέννη τη 31 Ιανουαρίου 1797, και πέθανε τη 19 Νοεμβρίου 1828, σε ηλικία τριανταδυό χρόνων. Ο πατέρας του ήτο δημοδιδάσκαλος στο Lichtenthal. Απέκτησε δέκα εννέα παιδιά, που τα εννέα πέθαναν σε μικρή ηλικία. Ο πατέρας του Franz βλέποντας τις μουσικές διαθέσεις και την ομορφιά φωνή του γιου του, του έδωσε μαθήματα βιολιού, και τον εισήγαγε στο παρεκκλήσιο των άνακτόρων. Ο Franz συγχρόνως σπούδαζε στο ιεροδιδασκαλείο, και έπερνε μαθήματα μουσικής μαζί με τον Salieri.

Το 1813, σε ηλικία δέκα έξι χρόνων, η φωνή του άρχισε να μεταβάλλεται, και τότε εγκατέλειψε το παρεκκλήσιο, μη δεχόμενος επιχορήγηση που του προσέφεραν για να εξακολουθήσει να εργάζεται στη σύνθεση.

Είχε λίγη κλίση για τις τεχνικές ασκήσεις. Έξ άλλου το εξαιρετικό του ένστικτο, του επέτρεπε να μαντεύη, χωρίς ποτέ να εμβασθύνη, όλα τα μυστικά της τέχνης του. Από τα 1813—1816, ο Franz έμεινε κοντά στο πατέρα του, και τον βοήθησε στη επίταξη του. Τον ίδιο καιρό έγραφε και μερικά από τα πιο ομορφα τραγούδια (lieder): Der Erlkonig (ο Βασιλεύς των δάμων), Der Wanderer (ο ταξιδιώτης), Au Schwager Kronos. Το 1817 ο φίλος του Franz non Schöber τον βοήθησε να ζητήσει άνεξάρτητα, κι από τότε περνούσε από το άσημαντο εισόδημα των έργων του, κι απ' τη βοήθεια που του προσέφεραν οι φίλοι του. Του κάκου ζητούσε θέσι, κι ως το τέλος της ζωής του έμεινε φτωχός σαν το Mozart.

Ο Schubert έγραψε 457 τραγούδια (lieder), απ' τα όποια, ως εκατόν, πάνω στα ποιήματα του Cethe, και τα άλλα πάνω στα ποιήματα του Heine, του Uhland, του Ruckert και άλλων. Μερικά απ' αυτά είναι: Gretchen um Spinnrad (ή Μαργαρίτα στο ροδάκι), Erster Verlust (ή πρώτη θλίψη), Der König im Thule (ο Βασιλιάς της Τούλα), τα τραγούδια του άρπιστού, έμπνευσμένα από το Wilhelm Meister, τα τραγούδια της Μινιόν, Du bist die Ruh (είσαι ή ανάπαυση), Der tod und das Mädchen (ο χάρος και ή κόρη), οι δυο κύκλοι: Die Schöne Mullerin (ή ομορφή Μυλινοῦ), και Die Winterreise (το χειμωνιάτικο ταξίδι) και τέλος το Schwanengesang (Κύνειο τραγούδι) θαυμάσια συλλογή έκδοθεισα ύστερ' απ' το θάνατο, και που την έμπνευστηκε από τους στίχους του Heine: Liebesbostchaft (άγγελμα του έρωτος), Standchen (Στερενάτα), Anfenthalt (άποχώρηση), Der Atlas (ο Άτλας), Ihr Bild (το πορτραίτο της), Die Stadt (ή πολιτεία), Am Meer (στην άκρογιαλιά), Der Doppelganger. Έκτος από τα lieder, άφησε όκτώ συμφωνίες, από τις όποιες ή

* Αηδ—άνώτερη μορφή του μελικού τραγουδιού.

μια πολύ ομορφή: ή άτελής εις σι μινόρε, τετραφωνίες, τριφωνίες, σανάτες που μερικές περιέχουν άξιοσημείωτες σελίδες, πολλές λειτουργίες και πλήθος μελοδράματα χωρίς αξία.

Πολλές φορές ο Schubert μάς θυμίζει το Beethoven. Του μοιάζει στο βάθος της συγκίνησης, στη δύναμη της έκφρασης, και το τραγικό μεγαλείο.

Είνε περισσότερο ποιητής από το Beethoven. Σ' ένα κείμενο του Goethe άντιλαμβάνεται καλύτερα όλες τις άποχρώσεις: ή εύκολομετάβλητη ψυχή του συνδιάζει με μια κεντρική συγκίνηση ένα μεγαλύτερο αριθμό από διάφορες έντυπώσεις. Σ' αυτό είναι καλύτερα προικισμένος από το Beethoven για το lied.

Κι' ένω τα τραγούδια των σχεδίων του Beethoven μάς τον παρουσιάζουν ν' άρχινά, και να ξαναρχινά άδιάκοπα το προσχεδιασμένο του έργο, να ξαναγυρίζει τα δοκίμιά του, να τα διορθώνει, να τα θυσιάζει πολλές φορές και τέλος ν' αποτυγχάνη ύστερα από τόση εργασία, ο Schubert είναι ο κατ' έξοχήν δημιουργός. Δεν εργάζεται ποτέ: ή έμπνευσή του είναι άνεξάντλητη, και άγνοεί την έπεξεργασία: να ένα χαρακτηριστικό της μεγαλοφυίας του που τον προόριζε για το lied. Πραγματικά, στα μεγάλα έργα ή δημιουργία παίζει σπουδαίο ρόλο. Δεν δημιουργούν μια συμφωνία ή μια τετραφωνία. Άκριώς στη μουσική του σαλονιού, και στη συμφωνία ο Schubert φανερώνει την άδυναμία της συνθετικής του ιδιότητας. Όλοφάνερα δημιουργεί άκόμη, άλλ' αυτή τη φορά ή εύκολία του παρουσιάζει τις χειρότερες δυσχέρειες, και πολύ συχνά ή συνθέσεις του είναι έκτεταμένες, άνιερες και έξεζητημένες. Στα lieder λοιπόν πρέπει να γυρέψουμε το Schubert, όπερ θα τον βρούμε όλοζώντανο.

Σ' αυτόν καμιά εξέλιξη δεν παρατηρείται όπως στο Beethoven, από τις πρώτες μέρες έδειξε όλη του την ικανότητα. Και τουτο είναι άκόμη μια άποδειξη της άθόρυπτης μεγαλοφυίας του. Ο Beethoven με πολύν άγώνα κατέκτησε τη μαεστρία στη τέχνη του, και άδιάκοπα ήθελε ν' άναντιώνεται. Ο Schubert γεννήθηκε μ' όλα τα χαρίσματα που άπαιτεί το lied, μπορούσε ν' άποχτήση τίποτα περισσότερο, κι' έξ άλλου καταγίνονταν στο είδος της μουσικής που είναι λιγώτερο άναγκαίο, ή λιγώτερο δυνατό, να εξελίσσεται κανείς σε μια νέα μορφή.

Ο Schubert είναι ρομαντικός όσο ο Beethoven, κι' άκόμη περισσότερο. Το άισθημα προς τη φύση είναι σ' αυτόν πιο άνεπτυγμένο, λεπτότερο στη θάλασσα, στο ποτάμι, στο βουνό δοκιμάζει πιο ρομαντικές έντυπώσεις. Ο Beethoven άγαπά την έξοχή με μια γενική άγάπη, άδιάφορη στις έξαιρετικές περιστάσεις. Κάθε τοπείο όμως προξενεί στο Schubert μια διάφορη άίσθησι, άν κρίνουμε από τη ποικιλία, που συναντούμε στα τραγούδια του. Δεν είναι σπάνιο άλήθεια μια γραφική συνοδεία να τους δώσει μορφή, ή μια όλική άτυμόσφαιρα. Έξ άλλου στο Schubert, ο-

πως και στο Beethoven ή περιγραφή δεν κατέχει τη πρώτη θέση. Υποτάσσεται στην έκφραση, ή συχωνεύεται μ' αυτή.

Ο Schubert έχει μια φανταστική άίσθησι, που ο Beethoven δεν την κατέχει. Σ' αυτό το μέρος μπορεί «ο Βασιλεύς των Όλων» του Schubert να παραβληθί με το σκελετό ενός lieder του beethoven, που ο τελευταίος προσπάθησε να συνθέση στο ίδιο ποίημα. Ο Β. άντιλαμβάνεται θαυμάσια το δράμα, άλλα του διαφεύγει ότι ή ποίηση από τις ύπερφυσικές όπτασίες που μάς περιγράφη ο Goethe. Ο S. είναι επίσης δραματικός όπως ο Β: είναι άκόμη σκηνικώτερος, γιατί ο «καλπασμός του άλόγου», «ο άνεμος στα δένδρα», «ή τρικυμία», όλη ή σκηνοθεσία, και όλη ή προΰξις εκφράζονται θαυμάσια απ' τη μουσική του σε όλα όμως αυτά τα συγκινητικά μέσα ως προσθέσουμε άκόμα κάποιον μυστηριώδη χαρακτήρα στο φωνητικό του, και ένοργαυο χρωματισμό, που μάς βοηθάει ν' αναπολούμε τα φανταστικά φαινόμενα και τους εφιάλτες του πυρετού ενός άρρωστημένου παιδιού, τον κόσμο των παραμυθιών, και τα κακά πνεύματα: Να εκείνο που είναι άνικανη ν' άποδώση ή τέχνη του Beethoven.

Ο S. είναι κάτοχος του lieder. Ποτέ, κανείς δεν το προσπέρασε. Άς αναφέρουμε άκόμα ότι έφευρε ένα είδος έντελως νέο, μεταφέροντας τα lieder στη δικαιοδοσία της όργανικής μουσικής, και γράφοντας δια το πιάνο, αυτά τα μικρά κομμάτια, που τα έπέγραψε Moments musicales: Αυτά είναι τα πρώτα δείγματα αυτών των lieder ohne Worte, που μ' αυτόν, ή μάλλον τίτλο οί Schumann, Mendelssohn Brahms, παρεδέχθησαν τη μορφή δημιουργώντας ένα πλήθος από γλυκά τραγουδάκια.

(Από την ιστορία της μουσικής, Παρίσι 1920).

Μεταφρ. ΜΑΡΙΑ ΚΑΛΟΜΟΡΗ

ΨΑΡΑΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΣΜΕΡΝΑ

Βράδυ.

Γυρίζαμε, με το γέρω Μαθίο, από όλοήμερο ψάρεμα.

Η βάρκα γλιστρούσε άπκλή στα γληνεμένα νερά. Ο άγέρας είχε κόψει κι' ή θάλασσα έδινε μια μωροδιά καρπούζιου.

Μακριά στον όρίζοντα ο ήλιος πήγαινε να βασίλει.

Περνούσαμε το Πορσανήσι και ο γέρω Μαθίο: βγήκε να μάς ψει απ' το άφράλατο που ξεραίνονταν στις προσήλιες γρήβες της έβρας.

Ήμεις το μεγάλο του μαπάλι και το άδειαζε στην πλώρη της βάρκας κι' όποι: τοίχου: ζέκοντες μίσ' τη βορχοτοπία μου φαίνονταν σαν άλλους.

Μη έχοις να κάνω άλλο καλύτερο έρωψα μια πετονιά.

—Στην τύχη σου γέρω Μαθίο....

Σε λίγο τραβήξα μια συναγριδί.

—Στην τύχη μου τώρα.

Πήρατε άρκετή ώρα, μα ή τύχη μου δεν ταμπούσε.

Άξαφνα ένα γερό τραβήγμα. Κατά το σκόρτσο που έκανε έπρεπε νανε χοντρό ψάρι και για να μη κόψει την πετονιά καλούμαρα.

Ύστερα από πολύ πάλαμα τώφερα κοντά στη βάρκα. —Βρέ αυτό είναι όλακαιρο θερίο!

Ο γέρω-Μαθίο: ήρθε να με βοηθήσει με την άποχη, μα πριν άκόμα τη σηκώσει, χύθηκε στη βάρκα μια σμέρνα τεράστια.

—Χριστέ και Παναγιά, τι κακό ήτον αυτό που μάς βρήκε.

Η σμέρνα σηκώθηκε όρθια έτοιμη να χυμήξει: ήμεις όπου φύγει-φύγει. Ο γέρω Μαθίο: πήδηξε έξω πρώτος. Εγώ με τη φούργια μπερδεύτηκα στην πετονιά και κάνοντας να φύγω έσυρα μαζί και σμέρνα.

Βρέθηκα στην πλώρη της βάρκας και πολεμούσα βιαστικά να ξεμπλέξω. Η σμέρνα με το τραβήγμα έπεσε πάνω στ' άλάτι που ήτον σωριασμένο κι άπέμεινε άκιγνητη.

Επί τέλους λευτερώθηκα και πήδηξα στη στεργιά κάνοντας το σταυρό μου.

—Φτινά τη γλύτωτες, μου λέει ο γέρω Μαθίο: μα να δούμε τώρα με τι τρόπο θα ξεκάμουμε αυτό το κελιπούρι που μάς έλαχε.

Περιμέναμε πως ή σμέρνα ήζκανε κανένα σάλτο και ίσως ξανάπεφτε στο νερο.

Καμιά κίνηση.

Ζύγωσα πιο θαρρετά στη βάρκα και την βλέπω ξαπλωμένη, σαν ψόγια, πάνω στ' άλάτι.

Αυτή θάσκασε σκέρτηκα κάτι να κάνω να την σκουνησω μ' ένα καλήμι.

Τραβήξαμε όλοζώντανη κι' άνοιξε το πελώριο στόμα της.

—Τώρα τι κάνουμε, γέρω-Μαθίο;

—Ξέρω κι' εγώ, τι διάβολο να κάνουμε. Να τί γαρ-γλήσουμε πάλι, ίσως και πεταχτή στη θάλασσα.

Για πιο συγούρη πέφνω με τρόπο το κουπί και τις δίνω μια, που βρέθηκε στην άλλη άκρη της βάρκας.

Άρχισε να λισσομανάει και δάγκανε με πείσμα το πάγκο. Άξαφνα σηκώνεται όρθια και χύνεται κατά την πλώρη.

Σκιάχτηκε τόσο που λίγο έλειψε να πέσω στη θάλασσα. Έβλεψη μόλις άκούμπισε τ' άλάτι έπεσε πάλι μονδικαμένη.

—Τι διάβολο παθαίνει τούτη. Άλάτισμα θέλει με το ζόρι!

Η ώρα περνούσε, κι' ή σμέρνα ξεκολουθούσε να ραχατεύει στο στρώμα της.

Άρχισε να σκοτεινιάζει.

Μπήκαμε στη βάρκα για να γυρίσουμε. Το θερίο σλό το δρόμο άκίνητο. Όταν όμως σταζαμε στο λιμάνι και δοκιμάσαμε να μαζέψουμε το άλάτι, ξεπεταχτηκε σαν δαιμονισμένη.

—Άκουσε, μου λέει ο σύντροφός μου. Να την άφι-σσουμε όπως είναι, κι' άύριο ερχόμαστε κι' περνούμε τ' άλάτι. Μπορεί να φύγη τη νύχτα και θαρρώ πως είναι καλύτερο, παρά να μάς κόψη κανένα δάχτυλο. Ύστερα μη ξερίξες πως αν μά: πάρουν χαμπάρι και δουν το άλάτι ή μάς νομίσουνε για λαθρέμπορους...

Την άλλη μέρα, σαν ματαπήγαμε στη βάρκα, βρήκαμε τη σμέρνα σκασμένη, χωρίς ναχει σαλέψει από τη θέση που την αφήσαμε άποβραδύς.

Δ. ΛΑΡΑΣ

Η ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗ ΣΑΜΟΥ

1891—1923

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

—Πότε έφυγε ο κ. Ντελμπούνο και διατί;

—Ο κ. Ντελμπούνο παραιτήθη τον Απρίλιον του 1896 τούς λόγους όμως δεν θά σάς καταστήσω γνωστούς γιατί κανένα δεν ενδιαφέρουν...

(Πρό της έπιμονής του κ. Σβορώνου περί μη ανακοινώσεως των λόγων έσταθη αδύνατον να υποχωρήση ή δημοσιογραφική μου έστω και έρασιτεχνοπεριοδική περιέργεια. Γι' αυτό άφ' ου τελειώσαμε τη συνέντευξη σκέφτηκα να φυλλομετρήσω και όλίγην «Εύνομίαν» από την όποιαν δυστυχώς δεν έμαθα τίποτα είμη μόνον ότι ατής 'Αποκρηές του 1896 το δεύτερον βραβείον έν τω κομιτάτω έδόθη εις είκοσαμελή ομάδα νέων εξ 'Ανω Βαθείς ότινες διά γαλέρας αποβίβασθέντες εις την πλατείαν και τεταγμένοι υπό τήν οδηγίαν ενός μαέστρου, παίζοντες δε πολυάρθρα έγχορια μουσικά όργανα, ήθέλησαν να καυτηριάσωσι τας κατ' αυτάς έν τη Φιλαρμονική συμβαινούσας έριδας και διχοστασίας και να καταδείξωσι ότι ή εξακολούθησις τούτων θέλει έπιφέρει την διάλυσιν της Φιλαρμονικής και την επάνοδον εις τό μουσικόν status quante. Ήτοι εις την εποχήν των νταουλίων και της τσαμπούνας. «Αυτά έγγραφει επί λέξει ή Εύνομία». Συμπεράσμα: ότι ή παραίτησις του κ. Ντελμπούνο δεν θά ήτανε άσχετος προς τας έριδας και διχοστασίας βραβευμένας μάλιστα και διά βραβείου).

—Μετά την παραιτήσιν του κ. Ντελμπούνο—έξακολουθεί ο κ. Σβορώνος—άνελαθεν ο κ. Μουραμπάς μαέστρος, με άρτίαν μουσικήν μόρφωσιν. Έπ' αυτού ή Φιλαρμονική έσημείωσε σημαντικωτάτην πρόοδον και είδε ήμέρας δόξης. Κατά τό 1900 έπήγαμε εις Σμύρνην διά τούς Πανιώνιους ίγώνας, συγχρόνως δε ν' ανταποδώσωμεν την έπέσκεψιν του Σμυρναϊκού Σωματείου «Ορφεύς» τό όποιον μάς έπεσκέφθη κατά τό 1895 ή 96. Η μετάβασίς μας υπήρξε ή πρώτη οργανωμένη Έλληνική εμφάνισις εις τουρκοκρατούμενον μέρος, έκαμε δε έντύπωσιν ή στολή μας την όποιαν ή φαντασία των Σμυρναίων συνέδραμε έως προς την περιβολήν του Έλλ. Στρατού. Δεν έμεινε κανείς που να μην έλθη να μάς ιδή: άκόμη δε και άπ' τά περίχωρα. Είς τας παρελάσεις προηγείτο τό πελωριό Λάβαρό μας με τή χρυσή Λύρα του. Ο ένθουσιασμός δεν περιγράφεται. Λουλούδια, προσφωνήσεις, προσκλήσεις, γεύματα, έκδηλώσεις, πανζουρίσμοι. Τέσσερας ήμέρας έμείναμε χωρίς να ήσυχάσωμε στιγμή από φόβο μήπως δυσαρεστήσωμε κανένα. Και τρέχαμε από τή μία άκρα της πόλεως εις την άλλην κι' από προάστειο σέ προάστειο. Είς τόν διαγωνισμόν του Πανιώνιου, δεν έλαβε μέρος ή Τουρκική μπάντα, έως διότι ή ιδική μας υπερείχε πολύ. Έκρίθημεν άξιον του πρώτου βραβείου. Έπειδή όμως τούτο ήτο χρηματικόν παρεχωρήσαμε τή θέση μας εις την Μουσικήν του Όργανοτροφείου Σμύρνης και ήρξάθη εις τό δεύτερον, τό όποιον ήτο μία Λύρα από τεχνικά άνθη. Προσθέτω έκτός του ήμέματος ότι εις όλα σχεδόν τά αγωνίσματα οί Σάμιοι άθληταί ήλθον πρώτοι... Κατόπιν άπεχώρησε ο κ. Μουραμπάς και άνελαθεν ο κ. Παλλαδινός ό όποιος έδίδαξε επί δύο έτη. Τούτον διεδέχθη ο κ. Νικ. Παναγόπουλος πατήρ των Στρατιωτικων άρχιμουσικων κ. κ. Κωνστ. και Γεώργ. Παναγόπουλου οί όποιοι και υπηρέτησαν κατά τό 1916—1918 εις την ένταυθα Στρατ. Μουσικήν Φρουράς Σάμου. Μετά την ά-

ποχώρησιν του κ. Ν. Παναγόπουλου νομίζω ότι την διεύθυνσιν άνελαβε προσωρινώς ό έρασιτέχνης κ. Βάσος Μιχαηλίδης και μετέπειτα άφίχθη ο κ. Νικ. Μαρτίνοσ από τόν όποιον μπορείτε να μάθετε πολλά, άφορώντα την έποχήν της μαεστρίας του.

—Έχομε υπ' όψει μας τόν κ. Μαρτίνο.

—...Διάδοχος του κ. Μαρτίνου ήτο ο κ. Μουραμπάς αναλαμβάνων διά δευτέραν φοράν και κατόπιν άνελαβε ο κ. Μαν. Παναγιωτίδης επί του όποιου και ή μουσική μετετρέπη εις Στρατιωτικήν και μίαν πρωίαν άνεχώρησε διά τό μέτωπον συμπαραλαβούσα και τά όργανα. Τα όργανα ταύτα νεωτάτης κατασκευής έδωρήθησαν εις την Φιλαρμονικήν Σάμου παρά της Κας Σκυλίτση (νυν Κας Βενιζέλου). Αυτά είναι τά όσα ένθυμούμαι και τελειώνω την όμιλίαν μου με ένα πικρόν παράπονο διά την σημερινήν άδιαφορίαν της κοινωνίας. Δεν θέλω να πιστεύσω ότι οί άνθρωποι της εποχής εκείνης είχαν άνεπτυγμένον εις μεγαλείτερον βαθμόν από τούς σημερινούς τό Μουσικόν αίσθημα. Άλλά τείνει να μάς καταστρέψη ή άδιαφορία και ιδιοτέλεια, όλα δε τά ιδανικά συγκεντρούνται γύρω άπό τό έγώ μας και βάζομε τόν έαυτό μας υπεράνω όλων.

Και έτσι τελειώσε ό άγαπητός κ. Ν. Σβορώνος την σπουδαιστάτην από ιστορικής άπόψεως αφήγησίν του, συντελέσας διά της άπεράντου του μνήμης εις την έκθεσιν γεγονότων σχετικώς με τό ευγενικό αυτό Σωματεϊόν. Υπάρχει βέβαια και άλλη μουσική κίνησις έπίσης σπουδαία και έως περισσώτερον ένδιαφέρουσα. Είναι ή μουσική κίνησις της εις τό πιάνο μαθητιώσης θηλυκής νεολαίας ή έρευνα της όποιας θά με άπασχολήση πολύ προσεχώς. Και τώρα άς ακούσωμε τόν κ. Νικ. Μαρτίνο. Ύστερα από τόσες έλληνικές φωνές που ακούσαμε ή έλλειψις ιταλικής θά ήτο βέβαια όχι μόνον παράλειψις αλλά και περιφρόνησις στη χώρα που κολυμπά σέ πελάγη άρμονίας και μελωδίας. Και άρχισε ο κ. Μαρτίνοσ άργά-άργά με την ιδιάζουσα ζενική προφορά του.

—Έγώ άνελαθο την διεύθυνσιν της μπάντας τόν Αύγουστο του 1909 κληθείς εκ Λαυρίου παρά του ίατρού κ. Άν. Σταματιάδου τότε Πρόεδρον της Φιλαρμονικής. Άμέσως ένεγράφησαν μαθηταί 40 παιδιά έντελώς άρχαρία στα όποια άρχισα να διδάσκω θεωρία και σολφέζ τακτικά και μεθοδικά. Υπήρχον όμως και καμμία δεκαπενταριά παλαιοί μαθηταί με τούς όποιους εις διάστημα ενός σχεδόν μηνός έκαμα πλατεία άφ' ου τούς παρεσκεύασα καταλλήλως. Τή Πρωτομαγιά του 1910, ήτοι οκτώ μήνας άφ' ότου άνελαθα έπαιξα και με τούς νέους μαθητάς άν και γώ ήμουν της έναντίας ιδέας.

—Γιατί;

—Γιατί για να γίνη ένας μαθητής δυνατός πρέπει επί δύο τουλάχιστον χρόνια να μη βγή από την πλατεία αλλά να περιορίζεται μόνον στο σχολείο έκτελών γυμνάσματα. Μί capisce? άνέκραζεν ο κ. Μαρτίνοσ Ιταλιστί.

—Α!! έκράυασα έγώ έλληνιστί εις ένδειξιν θαυμασμού.

—Έδώ όμως—έξηκολούθησεν—έχουν μανία να θέλουν μπάντα να παίξω άμέσως, αλλά δεν γίνεται: άς είναι. Δεν μ' άρέσει να περιαιτολογώ ούτε και να καυχέμαι, είμαι της ιδέας όμως ότι επί των ήμερών μου ή μπάντα είχε έξελιχθή άρκετά και με την έπιμονή που

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

σχησ, ίδρυσ ν μουσικής σχολής κλπ.

Έως σήμερα όμως όχι μόνον δεν κατορθώνομεν τίποτα από τά άνωτέρω αλλά και προκύπτει σημαντική ζημία.

Έξ άλλου όλοι σχεδόν οι έν τω έξωτερικώ εύπορου, ώστε να μη δυσκολεύονται με τά 5 δολάρια της συνδρομής.

Δεν είναι ή σάρξ άσθενής, αλλά τό πνεύμα άπρόθυμον. Δηλαδή λείπει ή διάθεσις και ή καλή θέλησις.

Ένθ οι διάφοροι άρνούνται την τριακοντάδραχμον συνδρομήν της «Μην. Έπιθεωρήσεως, εις τόν πτωχόν Σύλλογον, τά μέλη του εργάζονται και ξενυχτούν με τό λάμπα.

Η έννοχος αυτή άδιφορία είναι πρωτοφανής.

Και ένθ άλλου προσπαθού με κάθε τρόπον να άναπτύξουν την πρωτοβουλίαν των παιδιών των έδώ σχεδόν δεν ενισχύουν, όχι μόνον δεν μένουν άπλοί θεαταί, αλλά και παρεμβάλλουν προσκόμματα, ώστε να θέλουν να κατκτιέζου κάθε άντενέργειαν και άνορθωσιν.

Πρακκλούνται όσοι έδήλωσαν ένυπογράφως ότι έπιθυμούν να γίνον συνδρομηταί εις την «Μην. Έπιθεωρήσιν» να μάς έμβάσωμεν τό αντίτιμον της συνδρομής, διότι όχι μόνον θά δημοσιεύσωμεν τά όνόματα των αλλά και θά αναγκασθώμεν να ζητήσωμεν δικαστικώς την εκπλήρωσιν των όρων της συμβάσεως τούτης, επί της όποιας έστηρίχθη ο Φιλ. Όμιλος και προσέβη εις την έκδοσιν του περιοδικού.

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΤΟ ΦΙΟΡΟ ΤΟΥ ΛΕΒΑΝΤΕ

ΒΑΣ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΝΙΚ. ΚΑΡΠΟΥΣΗ

Σάμος—Βαθύ

ΔΗΜ. Μ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ
ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

Στέφανοι.—Βαπτιστικά.—Καλλυντικά παντός είδους.—Κάλτσαι άνδρική και γυναικεία. Κορδέλλες μεταξωτές.—Μανδήλια άνδρών και γυναικών.—Γραβάτες διάφοροι.—Κλωστής D. M. C.—Παιχνίδια.—Υποκάμισα.—Όλα εις τιμές άσυναγωνίστους.

Μ. ΑΝΕΖΙΝΗΣ

ΑΛΕΥΡΑ—ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Μ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

Λέσματα και είδη ύποδηματοποιίας.—Υφάσματα παντός είδους.—Ψιλικά διάφορα.

ΖΗΣΙΜΟΣ ΘΕΜΕΛΗΣ

Ίατρος—παθολόγος

Άπολυθείς και πάλιν των τάξεων του Στρατού, ένθα επί δεκαέτην όλην εξήσκησε τό επάγγελμα του εις διάφορα Στρ. Νοσοκομεία ως: έξωτερικός ίατρος και διευθυντής, δέχεται έν τω ίατρείω του παραπλευρώσ του Πατριναγωγείου, καθ' έκάστην 9—12 π. μ. και 4—6 μ. μ.

Έκτελούνται πάσαι αι νεωτάται θεραπευτικά μέθοδοι, ενεργούνται παντός είδους χημικά και μικροβιολογικά εξετάσεις.

Έφαρμογή του Νεο—606 και Νεο—Τρεπόλ με έξοχα αποτελέσματα.

ΙΩΣΗΦ ΤΖΟΣΚΟΥΝΟΓΛΟΥΣ
ΓΕΩΠΟΝΟΣ

(Πάροδος Έθνικής Τραπεζής) ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

ΑΡΙΣΤ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΣΑΜΟΣ—ΒΑΘΥ

Η καλλιτέρα ρεκλάμα δεν μπορεί παρά να γίνη 'στη «Μηνιαία Έπιθεωρήση» που κυκλοφορεί σέ 600 φύλλα άπάνω 'στη Σάμο και 400 στο Έξωτερικό.